Doğan Kardeş

Şubat 1963 ★ 125 Kuruş

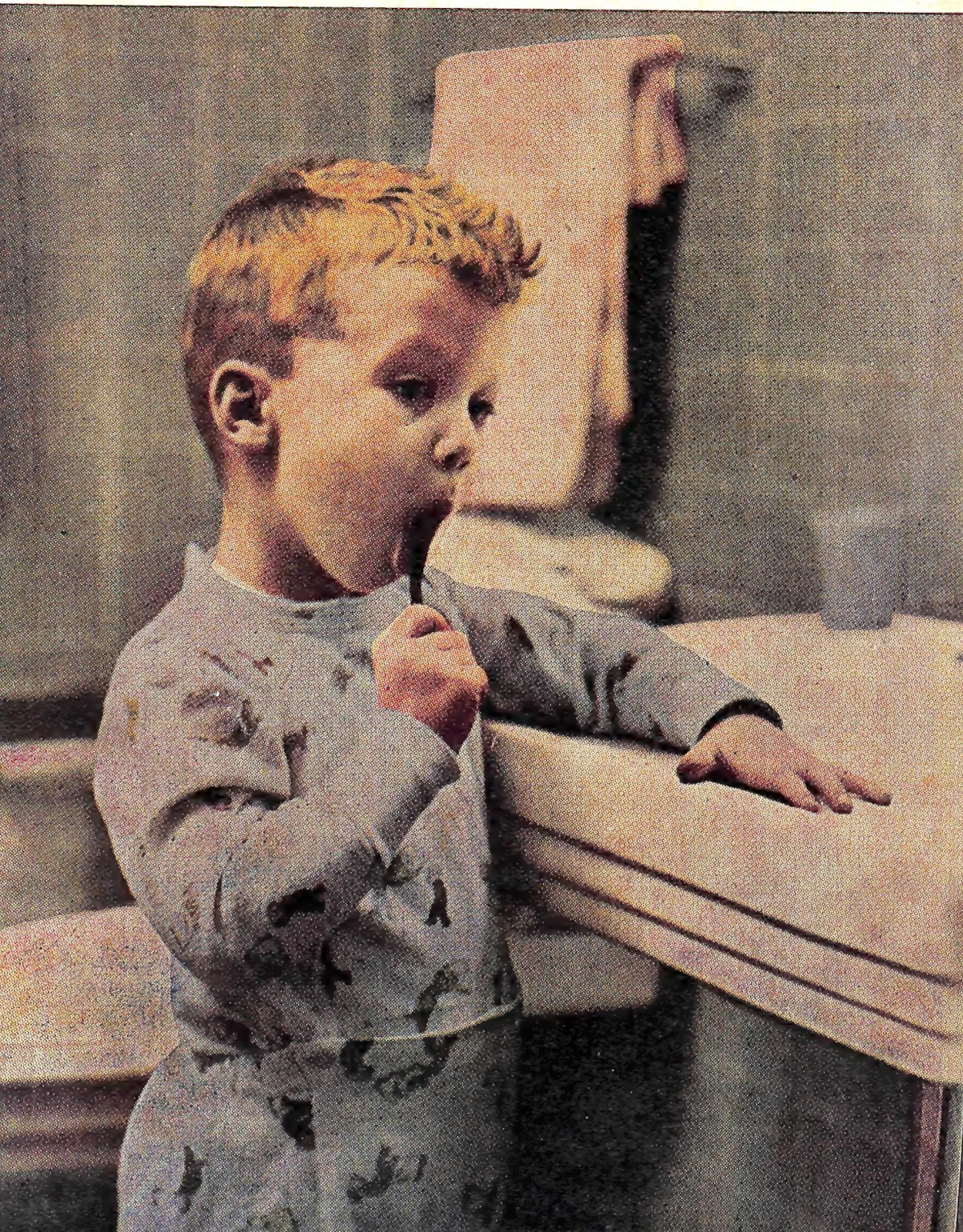

HAYVAN DOSTLARI

Mehmet Gümüşlü

Zerrin Genç

Mehmet Bingöl

Seyhan Kahvecioğlu

Selçuk Saka

Ayşe Bingöl

Ergun Aytaçoğlu

Ahmet Dereli

Şükran Çetin

Nil Ülkercik

Ülkü Bingöl

Hasan Kırdar

Cengiz Kahvecioğlu

Günseli Bingöl

Ahmet Yaşa

Süleyman İpek

Turgut Madenoğlu

İclal Uyanık

Abdülkadir Başar

Seçkin Gündüz

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 527 Şubat 1963

Kuruluşu: 23 Nisan 1945

Fiatı: 125 kuruş

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı İşlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı İşleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✱ Yazı İşleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Çok Seviniyoruz

MEMLEKETİMİZİN her tarafında Doğan Kardeş'in okuyucuları var. Bunları sayısı gün geçtikçe artıyor. Doğan Kardeş'i sevenler çoğalıyor. Buna çok seviniyoruz.

18 yıldan beri, iyi dergi, iyi kitap uğrunda yaptığımız savaşın mânasını anlıyanların sayısı da çoğalıyor. Buna da çok seviniyoruz.

Bakın son yayınladığımız kitaplar hakkında Cumhuriyet gazetesinde Cevat Fehmi ağabeyimiz ne yazıyor:

> **Doğan Kardeş'in son yayınladığı 5 kitabı bana yolladılar. İçlerinde bilhassa birkaç tanesi baskıları ve ciltleri ile göz alıyor. Batının en itinalı eserleri ile boy ölçüşecek bir mükemmeliyette oldukları ilk bakışta farkediliyor. Canü-gönülden tebrik ederim.»**

Yeni Sabah'da Nezihe Araz teyzemiz de şöyle yazmış:

> **«Yeni yıla beş değerli çocuk kitabı ile giren Doğan Kardeş Yayınevini tebrik etmek isterim. Doğan Kardeş'in 18 yıldanberi kaliteli çocuk kitapları yaymak yolunda sarfettiği gayretler küçümsenecek çapta değildir. Çocuklarına kitap bulmakta güçlük çeken ana-babalara bu yayınları dikkatle takib etmelerini tavsiye ederiz.»**

Hamdi Varoğlu amcamız da Cumhuriyet gazetesinde şöyle diyor:

> **«Şu anda masamın üstünde beş kitap duruyor: Doğan Kardeş Yayınlarının senelerdenberi sürüp gelen kültür gayretinin en son örnekleri. Biribirinden renkli, biribirinden güzel, biribirinden hem hazırlanış bakımından, hem de konularının seçilmesi yönünden itinalı beş çocuk kitabı.»**

Gazetelerde böyle kıymetbilir takdir yazıları gördükçe cesaretimiz artıyor. Çalışmalarımızı teşvik eden Basın ailesine biz de candan teşekkürlerimizi sunarız.

★

SATRANÇÇI KARDEŞLERE

Doğan Kardeş Çocuklararası Satranç Turnuvası büyük ilgi topladı. Bu ilginin sevindirici bir sonucu olarak Türkiye'de ilk ÇOCUK SATRANÇ KULÜBÜ kurulmak üzeredir. İç sayfalarımızda bu konu ile ilgili bir yazı okuyacaksınız. Satranç bilen ya da bu güzel kafa sporunu öğrenmek isteyen bütün kardeşlerimizin bu yazıyı dikkatle okumalarını tavsiye ederiz.

Bu önemli yazıyı okuduktan sonra bize hemen yazın. Mektuplarınızı bekliyoruz.

Doğan Kardeş

BAŞKA ÜLKELERDEN DOSTLAR

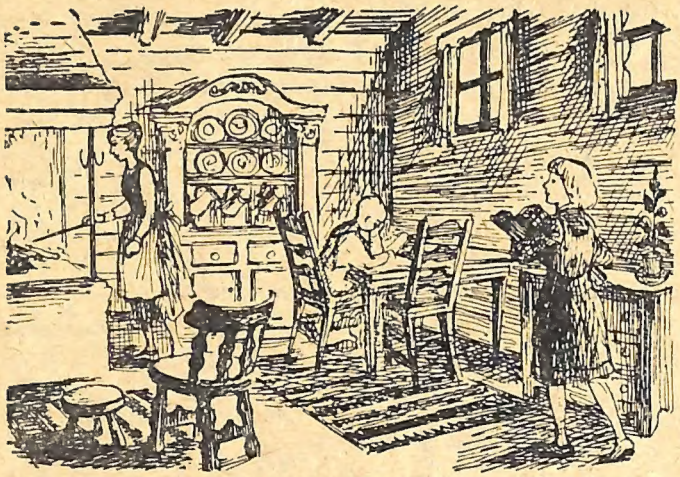

Küçük Sigrid

SIGRID Norveçte oturur. Her sabah ayaklarına ski denilen upuzun tahtaları takar, ellerine de özel şekilde hazırlanmış iki ince sopa alır ve yola koyulur. Küçük kız okula kayarak gider.

Kayak halkın günlük hayatına girmiştir. Bu da bu ülkenin belli başlı özelliklerinden biridir.

Norveç çok dağlık bir memlekettir. Bu yüzden ekilip dikilmeğe elverişli yerleri pek azdır. Kışlar çok soğuk ve uzundur. Yazın bile dağların tepelerindeki karlar erimez.

Devamlı ve bol bol yağan kar dağlarda üst üste yığılır ve üstteki tabakaların basıncı yüzünden sıkışarak buzlaşır. Böylece buzul denilen buzlaşmış bir nehir halini alarak yamaçlardan aşağıya doğru inmeğe başlar.

Buzullar çok yavaş hareket ederler, ovaya ininceye kadar eriyerek gerçekten bir nehir olurlar.

Buzulların meydana getirdikleri nehirler, yolları üstüne çıkan kayaların ve çakılların üstünden atlıyarak dağların eteklerinde çağlıyanlar meydana getirirler.

Sigrid'lerin çiftliği de böyle bir çağlıyanın hemen bitişiğindedir.

Evi aydınlatan ve Sigrid'lerin ağaç keserken kullandıkları testereyi işleten elektriği işte bu çağlıyanın işlettiği bir motor sağlar.

Buzulun meydana getirdiği nehir, çağlıyandan sonra tarlalar arasından geçerek derin vâdilerden birine ulaşır. Sonra kıyıdaki sayısız, dar, derin oluklardan birine vararak denize dökülür.

Tarih öncesi devirlerde birer buzul yatağı olan bu vâdilere fiyord denilir.

Fiyordlarda deniz hayli içerilere kadar sokulur. Norveç kıyılarını irili ufaklı süsleyen birçok fiyord deniz taşımını çok kolaylaştırırlar.

Sigrid'lerin evi, kalın bir taş tabakası üstüne yapıldığından rutubetli değildir. Kullanılan yapı malzemesinin başında kereste gelir. Çatı, kuzey bölgelerinin özel ağacı olan huş kabuklarından yapılmış olup çok diktir. Böylece yağan kar çatının üstünde birikmez, fazla eğimden dolayı aşağıya dökülür.

Çiftlik hayvanları kışı çiftlikteki büyük ambarda geçirirler. Bu samanlığın üst kısmındaki özel raflar kuru ot ve samanla doldurulmuştur. Bunun bitişiğinde de evin kileri bulunur. Burada yulaf ezmesi, patates, soğan, tuzlu balık ve peynir gibi kış yiyecekleri saklanır.

Sigrid'in evde üstüne düşen görevlerin başında dışardan ocağa odun taşımak gelir.

Evdeki her şey el emeğiyle yapılmıştır. Sandalye, masa, dolap gibi tahta eşya babasının eseridir. Göz alıcı renkli kilim ve halıları da annesi dokumuştur.

Norveçte göze en çok çarpan ağaç çamdır. Toprak öbür ağaçların yetişebileceği kadar derin olmadığından dağ yamaçları yalnız otlar ve çam ağaçlarıyla kaplıdır. Kış gelince otların da üstünü kalın bir kar tabakası örter. Sürü-

İLK SATRANÇ KULÜBÜMÜZ

«İçinizde satranç oynamasını bilen kardeşleriniz var mı? Eğer varsa, memleketimizde ilk defa olarak bir ÇOCUKLARARASI SATRANÇ TURNUVASI düzenliyeceğiz.» diye sorduğumuz zaman böyle bir turnuva düzenliyebilecek kadar satranç bilen okuyucumuz bulunduğuna doğrusu pek inanmıyorduk. Bakalım, bir deneyelim dedik. Deneme umduğumuzdan daha iyi sonuçlandı :

Bildiğiniz üzere İstanbul'dan 24 kardeş, diğer illerimizden de 8 kardeş satranç bildikleriin ve turnuvamıza katılmak istediklerini bildirdiler.

İstanbul dışındaki kardeşlerimizin okullar açıkken İstanbul'a gelmeleri mümkün olamıyacağı için turnuvamızı yalnız İstanbul'daki kardeşler arasında yaptık. Geçen sayımızda bildirdiğimiz gibi turnuvaya 22 kardeş katıldı. Adreslerine iki defa mektup yazdığımız halde kendilerinden hiçbir cevap alamadığımız Cem Deniz, Ali Bingeli, Remzi Saydut, Nilây Kan, Savni Avşar, Murat Tansever kardeşleri merak ettik. Acaba ne oldular? Neden cevap vermediler? Niçin turnuvamıza katılmadılar? Bu kardeşlerden merakımızı gidermek için bir cevap alabilirsek çok sevineceğiz.

Türkiye'de ilk defa düzenlenen çocuklararası satranç turnuvasına katılan bütün kardeşlere bir kere daha candan teşekkür ederiz.

Bütün oyunlarda ve sporlarda olduğu gibi, kafa sporlarının en mükemmeli olan satrançta da tabiî yenmek de var, yenilmek de. Bizim turnuvamızda da kaybedenler ve kazananlar oldu. Kaybeden kardeşler, çok centilmence hareket ettiler, hiç sinirlenmediler, üzüntülerini hiç belli etmediler. Kazananlar da çok nazık ve efendice davrandılar. Bu bakımdan da onları tebrik etmek istiyoruz: Onların bu ilgisi sayesindedir ki, Türkiye'de ilk «ÇOCUK SATRANÇ KULÜBÜ kurulmak üzeredir, Doğan Kardeş dergisi bu ilk satrançcı kardeşlerimizin gösterdikleri ilgiden cesaret alarak Doğan Kardeş Satranç Kulübü kurmak için hazırlıklara başlamıştır. Neticeyi pek yakında bildireceğiz.

Eğer böyle bir kulüp kurulabilirse, ona üye olmak isteyen kardeşler, adlarını, adreslerini, yaşlarını, hangi okulda okuduklarını, kaçıncı sınıfta olduklarını, satranç bilip bilmediklerini, bize şimdiden bir mektupla bildirsinler.

Teşekkürler.

ler yazın bol taze ot bulunan yükseklerdeki bu otlaklara çıkarılırlar. Sigrid yaz boyunca annesi ve kardeşleriyle birlikte dağdaki bir kulübede oturur. Başlıca işleri hayvanlara bakmaktır. Her sabah ve akşamüstü küçük kız ineklerin ve keçilerin sağılmasında annesine yardım eder. Elde ettikleri süt, tereyağı ve peyniri tenekelere koyarak yamaçla ova arasında gerili telle çiftliğe gönderirler. Daha sonra bu yiyecekler fiyordun ucundaki pazar kasabasına yollanır.

Ovalarda da bol ot yetişir. Sigrid'in babası yazın otları biçer ve uzun sırıklar üzerinde kurumaya bırakır. Çünkü otlar yerde kalırsa yağan yağmur yüzünden çürür. Kışın hayvanları besliyebilmek için yazdan epeyce ot kurutulup kaldırılmalıdır.

Sigrid'in çevresinde herkes çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşmaz, komşularının çoğu balıkçıdır. Bunlar fiyord'larda veya açık denizde avlanırlar. Balığa iki üç kayık birlikte çıkar. Bunlar aralarına bir ağ gererler. Böylece bir seferinde pek çok balık tutmak mümkündür. Yakaladıkları balıkların büyük bir kısmını, morina, ringa ve dil balığı teşkil eder. Bu balıklar balıkçı limanlarında satılır. Örneğin Bergen bir balıkçı limanıdır. Bunların bir kısmı dondurularak İngiltere'ye, bir kısmı da tuzlanıp salamura yapılarak Rusya'ya yollanır. Konserve veya isli balık halinde olanlar da Amerika'ya gönderilir.

Sigrid'in komşularının bir kısmı da odunculuk yaparlar. Bunlar dağ yamaçlarındaki ulu çam ağaçlarını keserler. Ağaç kütüklerinin dağlardan inen nehirler yoluyla ovadaki kereste fabrikalarına gönderilmesi hayli kolaydır.

Kereste atölyelerinde kütükler biçilerek ev ve mobilya yapımına elverişli kereste haline konulur. Sık ormanlardaki ağaçlar Norveçin kâğıt endüstrisinde de ileri bir ülke olmasını sağlamıştır.

KENDİNİ

BEĞENMİŞ KEDİ

GÜMÜŞ çok güzel bir kediydi. Pırıl pırıl yumuşacık beyazımsı tüyleri, iri iri yeşil gözleri vardı. Görenler bayılırdı ona. Ama bu kadar fazla ilgi hayvanın başını döndürmüştü. Öyle ki, kibirinden kurumundan yanına yaklaşılmaz olmuştu.

Günün birinde sahipleri yeni bir eve taşındılar. Kedi ilkin evi gezdi. Sonra bahçeye çıktı. Şöyle bir etrafına bakındı. Bu yeni çevreyi pek gözü tutmamıştı doğrusu. Komşu evlerin çoğu eski ve bakımsızdı. Alaycı bakışlarla etrafını iyice süzdükten sonra burnunu havaya kaldırarak kendi kendine söylenmeğe başladı:

«Pek şaştım! Bizimkiler buranın nesini beğendiler sanki. Üstelik civarda benim gibi bir kediyle arkadaşlık edebilecek bir tek kedi bile bulunmadığı hemen anlaşılıyor.»

Daha sonra bahçe duvarının üstüne oturarak gümüş renkli tüylerini parlatmağa koyuldu.

Çok geçmeden tekir bir kedi ortaya çıktı. Duvarın dibinden ağır ağır yürürken Gümüş'ü gördü. Durdu. Dostça,

«Buranın yabancısısın, galiba» diye seslendi. Gümüş burnunu iyice havaya kaldırarak başını salladı.

Öteki, onun bu tutumunu çekingenliğine vermişti. Yine aynı sıcak sesle,

«Dostum» dedi. «Şansın varmış. Çok iyi bir yere geldin. Etraf arkadaş canlısı kedilerle doludur. Korkma, hiç yalnızlık çekmiyeceksin.» Bu defa Gümüş başını öte yana çevirdi. Sert sert,

«Sen kendi işine baksan daha iyi olacak» dedi. «Ne kendini bilmez şeysin öyle? İlkin karşındaki dengin mi değil mi bir düşün, sonra ahbaplığa kalk!»

Tekir iyice afallamıştı.

«Peki ama» dedi. «Senin benden ne farkın var yani?»

Gümüş hiç cevap vermedi Yalnız soğuk bakışlarla karşısındaki kediyi tepeden tırnağa şöyle bir süzerek burnunu havaya kaldırdı.

Bu arada Tekir de onu inceliyor, bir yandan da kendisiyle karşılaştırıyordu. Bu kibirli kedi gerçekten çok güzeldi. Hele boynundaki mavi kurdelesine bayılmıştı. Ama yine de kendisine böyle davranması gerekmezdi. Bu olay arkadaş canlısı Tekir'in çok gücüne gitmişti. Hiç bir şey söylemeden oradan uzaklaştı.

Az sonra, sarı renkli iri bir kedi göründü. Gözleri de sapsarı, kocaman kocamandı. İyice yaklaşınca Gümüş'e,

«Günaydın, dostum» diye seslendi. Gümüş onu selâmlamak şöyle dursun yüzüne bile bakmadı.

«Buraya yeni geldin herhalde. Mutlaka kulübümüze üye olmalısın. Çok samimî bir topluluğumuz var. Hiç canın sıkılmaz. Sık sık evlerin arka bahçelerinde buluşup dereden tepeden konuşur türlü türlü oyunlar oynarız. Bizimkilerin hepsi çok iyi çocuklardır. Göreceksin, çarçabuk kanın kaynıyacak onlara.»

Gümüş, Sarman'a da soğuk soğuk bakarak,

«Bu ne küstahlık!» dedi. «Beni dengin sandın galiba?»

«Bu sözleri bir kediye hiç yakıştıramadım, doğrusu. Eğer boynundaki süslü kurdelenin sana bir üstünlük verdiğini sanıyorsan yanılıyorsun.»

Gümüş cevap vermeği bile gereksiz buldu.

«Bir zamanlar benim de boynumda kurdelem vardı. Hem de ucunda minicik bir çıngırak da asılıydı. Günün birinde bir dala takıldı kaldı.» Gümüş kedinin gevezeliğine daha fazla dayanamadı. Ayağa kalktı. Tembel tembel gerinerek duvarın taa öbür ucuna gitti. Sırtını Sarmana dönüp oturdu.

Bunun üstüne Sarman da ağır ağır oradan uzaklaştı. Gümüş büyük bir zafer kazanmış gibi hayvanın gidişini zevkle seyrediyordu.

«Ne komşular, ne komşular!» diye söylendi.

Bu sırada bitişik evin kapısından simsiyah pırıl pırıl kocaman bir kedi çıktı. Balkon duvarına oturup tüylerini yalamağa başladı.

Onu görünce Gümüş,

«Bak işte, bu bir şeye benziyor,» diyerek yavaş yavaş iyice yanına sokuldu.

«Günaydın, nasılsınız bakalım? Buraya yeni geldik de.»

Yakışıklı siyah kedi başını kaldırıp Gümüş'e dikkatle baktı. Mavi kurdelesini, pırıl pırıl tüylerini ve ışıl ışıl gözlerini şöyle bir süzdükten sonra burnunu havaya kaldırdı. Alaylı alaylı,

«Ya öyle mi?» dedi.

Gümüş bu kadar soğuk karşılanacağını aklının köşesinden bile geçirmemişti. Çok şaşırmıştı ama yenilgiyi de kabul etmek istemiyordu.

«Sizinle komşu olduğuma ne kadar sevindim bilemezsiniz.»

«Ya öyle mi?»

«Öteki kediler benim dengim değil. Onlarla arkadaşlık etmeğe değmez. Ama siz, bambaşkasınız.»

«Doğru, burada beni tanımıyan yoktur. Adım Kara Elmas'dır. Hem ben öyle her gün konuşmam. Bu saçmalarınla kafamı şişirmesen iyi edersin.»

Gümüş'ün hayretten ağzı açık kalmıştı.

Siyah kedi ayağa kalktı. Gerindi. Ağır ağır balkonun öteki köşesine giderek yere uzandı ve gözlerini yumdu.

Gümüş öylesine allak bullak olmuştu ki, epeyce bir süre olduğu yerden kıpırdıyamadı. Sonra kendi kendine söylenmeğe başladı :

«Hıh! Bu da kendini ne sanıyor acaba? Ne özelliği var

sanki? Üstelik boynunda bir kurdelesi bile yok.»

Birdenbire kendi yaptıkları aklına geldi.

Utancından yerin dibine geçti. Arkadaş olmağa çalışan kedilere ne kadar saçma sapan şeyler söylemiş, ne kadar gülünç bir duruma düşmüştü!

Bunu düzeltmenin yollarını araştırdı. Sonunda şu karara vardı:

«Onların toplantılarına katılmalıyım. Gerçekte hiç de öyle kendini beğenmiş olmadığımı göstermeliyim kendilerine.»

Uzun bir süre oturdu. Artık hava kararıyordu. Bir ara bir takım miyavlamalar duydu. Demek toplantı başlamıştı. Hemen evin arka tarafına koştu.

O sabah gördüğü bütün kediler ve daha bir sürü tanımadıkları bitişikteki evin bahçesindeydiler. Duvarın üstüne tek sıra halinde dizilmişlerdi.

Birdenbire o sabahki kibirli siyah kedi ortaya çıktı. Etrafındakileri başıyla selâmladıktan sonra çevik bir hareketle o da duvarın üstüne sıçradı.

«Bugünkü toplantımızı açıyorum, arkadaşlar» dedi.

Gümüş yanında duran Sarmanı dürterek fısıldadı:

«Bu, Kara Elmas» değil mi?

«Evet, kulübümüzün başkanıdır.»

Gümüş'ün ağzı açık kalmıştı. Şaşkın şaşkın etrafına bakındı. Bütün kedilerin gülümsiyerek kendisini süzdüklerini farketti.

Tekrar Kara Elmas'ın sesi duyuldu:

«Yeni komşu, Kediler Kulübüne hoş geldin. Bakıyorum çok şaşırdın. Bu sabah sana biraz öğüt vermek istemiştim de. Onun için öyle davrandım.»

«Doğrusu bu bana çok büyük bir ders oldu. Ne kadar gülünç bir duruma düştüğümü gösterdiniz. Yerlerin dibine geçtim. Hepinizden özür dilerim.»

Kara Elmas:

«İşte buna çok sevindim, dostum. Bak, şuradaki kuyruksuz kediyi görüyor musun? İşte içimizde en üstün olanı o. Kahramanlık madalyası kazanmıştır. Neden biliyor musun? Bir gece herkes uyurken evin yanmağa başladığını görmüş. Bizimki hemen öylesine bağırmağa başlamış ki, çok geçmeden herkes ayağa kalkmış. Böylece hepsini kurtarmış. Ama bize bu yaptıklarını anlatmadı bile. Sonradan başkalarından öğrendik. Eğer gerçekten başkalarından üstün bir kediysen bunu söyleyip durmana lüzum yok! Bırak da bu üstünlüğünü başkaları bulsunlar.»

O günden sonra Gümüş çok değişti. Alçakgönüllülüğüne, yardımseverliğine diyecek yoktu doğrusu.

Kara Elmas'ın başkanlık süresi dolunca kediler kulübünün başkanlığına kim seçildi biliyor musunuz?

Evet! Evet! Ta kendisi! Gümüş!...

Gülen OKTAY

BUNU BİLİYOR MUYDUNUZ?

Nasıl büyüdünüz? Vücudun büyümesi ne zaman durur?

Büyüme bakımından hayatımızı iki devreye ayırabiliriz. Vücudun durmadan geliştiği süre, büyümenin durakladığı yıllar. Büyüme çağında vücutta pek çok değişiklikler olur. Bunların en çok göze çarpanı kemiklerde meydana gelir. Vücudumuz her gün aldığımız besinlerden daima yeni yeni hücreler yapar.

Yeni doğan bebeğin kemikleri kıkırdak denilen bir maddeden meydana geldiğinden esnek ve yumuşaktır.

Günler geçtikçe bebeğin vücudundaki kıkırdak hücrelerinin yerlerini kemik hücreleri almağa başladığından sertleşirler. Bir yandan da minik kemiklere yeni yeni hücreler eklendiğinden bunların boyları ve kalınlıkları da artar. Yetişkinlerde bu kıkırdak iskeletten yalnız burnun ortasındaki kemik kalır.

Vücudun diğer organları da irileşen iskelete ayak uydururlar. Örneğin, kemiklerin üstünü örtmek için yeni yeni deri hücreleri meydana gelir. Kemikleri hareket ettiren kaslar, gelişen vücudu besliyebilmek için yürek, ciğer ve diğer kısımlarda büyür.

Günün birinde, yirmi ile otuz yaşları arasında, vücut büyüme sınırına ulaşır. Böylece büyüme devresi sona erer.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Kafa Sporu

Karagözcük — Babacığım bugün sınıfta öğretmenimiz «Kafa sporu ne demektir?» diye sordu.

Karagöz — Kafa sporu, herhalde kafayı işleten spor demektir.

Karagözcük — Biz de öyle dedik ama, söyle bakayım bana sen kaç tane kafa sporu biliyorsun?

Karagöz — Meselâ okumak, iyi bir kafa sporu olsa gerek.

Karagözcük — Aferin babacığım, sen babaların en akıllısısın.

Karagöz — Görüyorum, yine pek gözdeyim bugün.

Karagözcük — Her zaman böyle babacığım, her zaman böyle. Daha başka kafa sporları biliyor musun?

Karagöz — Senin niyetin beni imtihan etmek. Dur bir düşüneyim.

Karagözcük — Düşün bakalım.

Karagöz — Meselâ resim yapmak, müzik yapmak, şiir ezberlemek, hikâye, şiir yazmak da güzel kafa sporları sayılır.

Karagözcük — Yaşa babacığım, bravo... Daha başka, daha başka.

Karagöz — Aaa, ama artık çok oluyorsun.

Karagözcük — Sıkılma babacığım, kafa sporu yapıyoruz.

Karagöz — Haaa... Sahi, hani «ben kimim» diye bir oyun vardır, bu oyun da insanın kafasını pek işletir.

Karagözcük — Nasıl bir oyundur o?

Karagöz — Birisi dışarı çıkar, içerdekiler, tarihte tanınmış bir insanın adını tutarlar, sonra dışardakini içeri çağırırlar, o, evet veya hayırla cevap verilecek sualler sorar. Meselâ erkek mi? Yaşıyor mu? Sanatkâr mı? Devlet adamı mı? Türk mü? Fransız mı? Avrupa'da mı? falan, filan... Bu soruların çemberi darala darala en sonunda tutulan kimsenin adı bulunur. Çok güzel, çok eğlenceli aynı zamanda çok düşündürücü bir oyundur. Onun için bu da bir kafa sporu sayılabilir.

Karagözcük — Aa, doğrusu çok hoşuma gitti. Bu oyunu şimdiye kadar neden oynamadık?

Karagöz — Oynıyalım oğlum, boş zamanlarımızda oynıyalım, çok eğleniriz.

Karagözcük — Bir kafa sporu oyunu daha var, asıl onu bilemedin işte.

Karagöz — Nasıl bir oyun?

Karagözcük — Sen sor ben evet yahut hayır diyeyim. Sen bu oyunun ne olduğunu sora sora bil bakalım

Karagöz — Seni kurnaz seni... Peki başlıyalım. Çok kişi mi oynar?

Karagözcük — Hayır.

Karagöz — İki kişi mi oynar?

Karagözcük — Evet.

Karagöz — Ayakta mı oynanır?

Karagözcük — Hayır.

Karagöz — Demek oturarak oynanan, iki kişi tarafından oynanan bir oyun, acaba bu nedir?

Karagözcük — Düşün, düşün, düşün çok yaklaştın.

Karagöz — Söyle canım, beni böyle sıkma.

Karagözcük — Yoo, söylemem sora sora kendin bul.

Karagöz — İskambille falan mı oynanır?

Karagözcük — İskambille hayır, falanla evet.

Karagöz — Aaa, ne o falan?

Karagözcük — İşte artık bul o falanı.

Karagöz — Top mu?

Karagözcük — Hayır.

Karagöz — Tahtalı bir şey mi?

Karagözcük — Evet.

Karagöz — Dama mı?

Karagözcük — Hayır.

Karagöz — Buldum, satranç.

Karagözcük — Evet buldun satranç. Kafa sporlarının en iyisi, en faydalısı, en heyecanlısıymış.

Karagöz — Evet öyle derler.

Karagözcük — Öğretsene bana.

Karagöz — Ben bilmiyorum ki, sana öğreteyim.

Karagözcük — Öyleyse ben Doğan Kardeş Satranç Kulübüne yazılır, öğrenirim, sonra da sana öğretirim.

HERKES GELECEĞİNİ KÜÇÜKTEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

Tatil Yarışmamızı Kazananlar

ZERRİN ve NEVİN YAŞAR KARDEŞLER

Zerrin Yaşar

Nevin Yasar

Zerrin Yaşar kardeşi hepiniz tanırsınız. Geçen yılın bu çalışkan yazar kardeşi, bu yıl da tatil yarışmamızı gönderdiği güzel yazılarla kazandı. Zerrin Yaşar'ın bu başarısı küçük kardeşini de heveslendirmiş olacak ki o da yolladığı bir şiirle tatil yarışmamızın şiir bölümünü kazandı.

Zerrin ve Nevin kardeşler Gaziantep'te Profesör Jansen sokağında bir evde oturuyorlar. Bir arkadaşımız onlarla konuştu. Zerrin 4 Mayıs 1950 de Nizip'te Nevin 6 Ocak 1953 te Altınözü'nde doğmuşlar. Bir de küçük erkek kardeşleri varmış. Her iki kardeş de okumayı, çiçekleri, ağaçları, kuşları, kısacası bütün hayvanları ve kırlarda dolaşmayı çok seviyorlarmış. Bir süre için Fırat üzerindeki adaya yolladıkları İbiş ve Memiş adlı kaplumbağalarını son zamanlarda çok özleyip geri getirtmişler. Kaplumbağalar da şimdi bahçedeki çiçeklerin altında kış uykusuna yatmışlar.

Zerrin de Nevin de okula gidiyorlar. Zerrin ortaokulda, Nevin ise henüz ilkokuld .

Zerrin kardeş yazı yazmaya ilk başlayışını şöyle anlatıyor:

«Doğan Kardeş'in 1960 yılındaki tatil yarışmaları, bende yazı hevesini uyandırdı. Konular aramaya başladım. «Öksüz Can» isimli yazım ve «Çiftliğimiz» isimli şiirimle o yılki yarışmada derece almıştım. Sonra da başka yazılar yazdım. Konuları daha çok hayvanlar, bitkilerle ilgili.»

Zerrin Yaşar kardeşin amcası Yüksel Yaşar da hikâyeciymiş. «A Dergisi» nde hikâyeleri yayınlanmış. Şimdilerde Zerrin kardeş yeni yazılar yazıyormuş. Yazıların adları da şunlar: «Göçmen Kız», «Kervan Kekliği», «Kara Tavuk», «Sığırcık Kuşları». Görüyorsunuz hep tabiatla ilgili şeyler. Bu sayımızda yayınladığımız «Kesik Meşe», de öyle. Zerrin Kardeş'in yazılarının en güzel yanı sade, yapmacıksız oluşları, gerçek ama ilgi çekici olayları rahatça ifade edişleri.

Nevin Yaşar Kardeş de hayvanları çok seviyor. İlk şiirinin adı «Kış». Bu şiiri okulda tablolara bakarken düşünmüş.

Şimdi şiirlerini bir defterde topluyormuş. En çok «Fırat Nehri» şiirini seviyormuş. İşte «Fırat Nehri»:

FIRAT NEHRİ

Hâlâ ıslık çalıyor
Fırat nehri,
Gecenin sessizliğini bozuyor.
Herkes uyuyor
O, uyumuyor.
Onunla beraber olanlar da var,
Çırçır böcekleri.

Doğan Kardeş, Zerrin ve Nevin Yaşar kardeşleri başarılarından ötürü kutlar, onların daha da çok çalışarak yurda yararlı birer insan olmalarını diler.

CİLT KAPAKLARIMIZ HAZIR

«Doğan Kardeş» dergilerinizi her yıl ciltleterek onların yırtılmasını, kaybolmasını önlemiş olursunuz. «Doğan Kardeş»in 1962 yılına ait cilt kapakları hazırlanmıştır. Bu güzel kapağı 5 lira fiyatla «P. K. 1146 İstanbul» adresinden temin edebilirsiniz. Dergilerinizi ciltlemekte gecikmeyin. Böylece hem bir bilgi hazinesi değeri taşıyan Doğan Kardeş'lerinizi aradığınız zaman kolayca bulabilirsiniz, hem de güzel ciltlerle kütüphanenizi süslemiş olursunuz.

KARDEŞLERİMİZDEN YAZILAR

NOEL BABA

Her yılbaşı gecesi
Giriyorsun rüyama
Başında sivri külâhınla
Sırtında oyuncaklarınla

Kırmızı pelerininle
Yılın ilk gününde
Soruyorum anneme
Noel Baba nerede?

Banû Arcasoy

★

GÜZEL KİTAPLAR

Güzel şeyler okurum
Tommiks Tom teks okumam
Ne diye okuyayım
Fena çocuk olayım.

Ahmet Orhon

★

K I Ş

Yağdı yine beyaz kar;
Her taraf bembeyaz
Sert esen rüzgârlar
Geçmiş karşısına
Nineler dedeler.
Masallar söyler.

Bana sorarlarsa
Kışı neden seviyorsun
Söylerim hemen,
Eğlenceli de ondan

Nurten Şenkara

★

GÖK MAVİSİ ENTARİM

Gök mavisi entarim var
Çok güzel bir rengi var
Mavi yakası var
Görenler bana
Ne güzel entarin var diyor.

Revza Konyalıoğlu

«AKSANA»

Hâlâ akmıyor musun
Küçük dere?
Neşe ile oynuyalım,
Ama sen yine ak da;
Yine filiz versinler
Etrafındaki söğütler.
Yine oynaşsınlar sularında
Gümüş pullu balıklar.

Nevin Yaşar

KİTAP SERGİSİ

Fatih ilkokulunda açılmış
kitap sergisi.
Hep orada her kitabın en
güzeli en değerlisi.
Kitap okuyan bilgili olur
küçük yaşta.
Kazanır çok okuyan hayat
denen savaşta

Levent Yalıngün

KESİK MEŞE

Ağustos'un birkaç gününü geçirmek için, Araban'a gidiyorduk. Oldukça yol almıştık. Karadağ'ın Karakoyun köyüne geldiğimizde, jipimiz bozuldu. Şoförün çalıştırmak için uğraşması gerekiyordu. Hepimiz taşıttan indik. Her tarafım uyuşmuştu. Yere basınca içimde bir ferahlık duydum. Yolun kenarında bulunan bir çam ağacının gölgesine sırtüstü uzandım. Altımda, kurumuş yapraklardan bir döşek vardı. Rüzgâr dalları sallıyor, uzaklardan tatlı bir koku göğsümü dolduruyor, geniş geniş nefes alıyorum.

Biraz dinlenmiştim. Oradan kalktım. Tepeye yükseldikçe rüzgâr artıyordu. Kuşlar çeşit çeşit ötüyor. Bülbüller cıvıldaşıyor, ağaçkakanlar tak tak diye sesler çıkarıyorlardı. Bütün bunlar çok hoşuma gitmişti. Dar bir yoldan gidiyordum. Birden karşımdan, kırdığı dalları eşeğine yüklemiş, bir adam geçti. Omuzunda da baltası. Ona üzüntü ile baktım. Yakınında, üst kısmı kesilmiş bir meşe gövdesi duruyordu. Yeni kesilmiş yerleri ıslaktı. Haline sanki ağlar gibi gözyaşı akıtıyordu. Çok acımıştım.

Kesik meşeye baktım. Gözyaşlarımı tutamıyordum:

«Meşe, seni katı kalpli eller kesti. Üzülme, ne olur yine yeşer, yanından filiz ver. Bak dostların da var. Bu sene bol ağaç ektik. Ben de küçük yaşımla, Dülük Baba'ya beş çam diktim, büyüyorlar.» dedim.

İçimde acı, gözyaşlarımı sile sile jipin yanına döndüm.

Kesik meşe,
Yine filiz verirsin.
Tohumundan yenileri yeşerir,
Yine büyürsün.

Zerrin Yaşar

Karanlıktaki Işık

ZEYNEP'ler üç kardeştiler. Her sabah okula gitmeden önce ufak tefek bazı işleri yaparak annelerinin yükünü hafifletirlerdi. Ayşey'le Zehra bulaşıkları yıkayıp kurularlardı. Bu arada küçük Zeynebe düşen görev de lâmbalara gazyağı doldurup, fitilleri düzeltmek lâmba şişelerini silmekti.

«Ne olurdu bizim köyde de kasabadaki gibi elektrik olsaydı.»

Zehra hemen,

«Kendine gel, Zeynepcik!» diye atıldı. «Yine aklın beş karış havalarda. Bırak öyle şeyleri, şu lâmba şişesinin ortasındaki isi iyice temizle. Haydi çabuk seni bekliyorum.»

Zeynep lâmbanın altına serili gazete kâğıdının ucundan bir parça koparıp büktü. Elini şişenin içine sokarak kâğıdı çevire çevire camı silmeğe başladı. Elleri minik olduğu için bu işi ona vermişlerdi. İyice temizledikten sonra Zehra'ya uzattı. Ablası şişeyi sıcak köpüklü suya sokup yıkadıktan sonra, kuruladı. Camını parlatırken bir yandan da Zeyneb'e sıkı sıkı tembihliyordu :

«Aman fitili düzgün kes de tütmesin.» Zeynep lâmba depolarının kapaklarını açtı. İbrikli gaz tenekesini alarak lâmbaların herbirine gaz doldurmağa başladı. Lâmbanın gaz haznesi kalın camdan yapıldığından kız içersini görebiliyordu. Gazın içinde pamuk ipliğinden örülmüş beyaz fitiller yüzüyordu. Burguyu oynatarak fitili iyice dışarı çıkardı ve bir akşam önce yanarak kömürleşen yerini kesip attı. Sonra temiz lâmba şişelerini geçirdi, asacak tellerini takarak her birini yerine koydu.

Yan duvara asılan minik bodur, şişmanca bir lâmbanın arkasındaki parlak kalaylı levha, ışığı sobanın üstüne yansıtırdı.

Akşamları yemekten sonra çocuklar ders çalışmak için masanın başına oturunca anne lâmbayı duvardan alıp masanın üstüne koyardı. Ondan başka iki lâmba daha yandığı halde hepsinin birden verdikleri ışık yine de okumaya elverişli değildi. Bu yüzden anne masanın üstüne tabaklar içinde bir sürü de mum dizerdi. Aradan yarım saat geçince de çocuklara bir parça kitaplarını kapatıp gözlerini dinlendirmeleri söylenirdi. Anne az ışığın göz için ne kadar zararlı olduğunu çok iyi biliyordu. Çünkü kendi annesi vaktiyle bu yüzden kör olmuştu. Bu konuda çok titiz davranıyordu.

Küçük Zeynep lâmbaları yerleştirdikten sonra gaz tenekesini götürüp taşlıktaki yerine koydu. Annesi yangından çok korkardı. Gaz tenekesi mutfaktayken içi hiç rahat etmezdi.

Her yıl sonbaharda ortalık hergün biraz daha erken kararmağa başlayınca anne, yuvarlak fitilli büyük bir lüks lâmbası almanın gerektiğini sık sık tekrarlardı. Baba da her yıl onun bu isteğini yerine getireceğine söz verirdi. Fakat ne zaman yeni bir lâmba almağa kalksalar, mutlaka ondan da önemli bir ihtiyaç ortaya çıkardı. İşte bu yıl da böyle olmuştu. Kızlardan birine pabuç alınması gerekiyordu. Bu yüzden de yine üç lâmba ve mumlarla kışı geçirmek zorunda kalmışlardı.

Daha o sabah baba, anneye, kasabaya indiğinde Fatma nineye uğrayıp onun mum kalıplarını istiyeceğini söylemişti. Kış kavurması için kestikleri koyunlardan ellerinde epeyce içyağı vardı. Kalıpları da olunca bir kuruş sarfetmeden kendi mumlarını kendileri yapabileceklerdi.

Ertesi sabah Zeynep lâm-

baları doldurmak için tenekeye el attığında içinde pek az gaz olduğunu gördü. Lâmbalardaki gaz ancak bir iki gün daha yetecekti. Bu arada babanın kasabaya inip gaz getirmesi gerekiyordu.

Yer karla örtülü olduğundan baba bostandan sebze toplayıncaya kadar aradan bir iki gün geçti. Bu arada lâmbalardaki gaz da tükendi. Artık yalnız mum yakıyorlardı. Anne evdeki mumun on onbeş gün yeteceğini sandığından içi rahattı.

Oysa ki kışın karanlık erkenden bastırıyordu. Büyük kızlar da dikiş diktiklerinden mumlar hızla eriyip gitmekteydi.

Baba o sabah kasabaya inmişti. Akşam üstü anne masadaki mumların yetmiyeceğini görerek Zeyneb'e dolaptan birkaç tane daha çıkarmasını söyledi.

Kız eli boş döndü. İlkin kimse inanmadı. Fakat gidip bakınca dolabın tamtakır olduğunu gördüler. Anne :

«Demek» dedi. «Biz farkında olmadan mumları fare götürmüş. Öyleyse bu gece yemeğimizi ocağın ışığında yiyip erkenden yatmalıyız.»

Zehranın keyfi kaçmıştı. Söylenmeğe başladı :

«Halbuki ben de önlüğümü bitirip, yarın dikiş dersinde giymek istiyordum. Şu yeni komşulardan birkaç mum istesek olmaz mı? Geçen gün onlar da bizden şeker ödünç almışlardı. Ben oraya kadar giderim.»

Anne başını iki yana sallıyarak :

«Olmaz, olmaz» dedi. «Biz Ayşeyle süt sağıp, hayvanlara yem verirken sen de Zeyneple sofrayı kur akşam yemeğini hazırla. Sonra, yarın baban kasabadan dönecek. Hem gaz getirecek hem de mum kalıplarını. Bütün sıkıntımız bu gece.»

Anne sırtına eski bir manto giyip başını kocaman bir atkıyla sıkı sıkıya sardıktan sonra Ayşeyle birlikte ahırın yolunu tuttu.

Zehra yemekleri sobanın üstüne koyarken Zeynep de masayı hazırlıyordu. Ablasının ne kadar üzüldüğü yüzünden okunuyordu.

Küçük kız hep onu memnun edebileceğini düşünüp duruyordu. Pencereden dışarıya baktı. Hava kararmıştı bile. Yeni komşuların evi 1-2 km. kadar uzaktaydı. Fakat ormandan geçen kestirme yoldan gidilirse akşam yemeği hazır oluncaya kadar dönmek mümkündü.

Küçük Zeynep karanlıktan pek hoşlanmazdı. Hele böyle bir zamanda ormanda dolaşmak... Fakat ablasını çok severdi. Ablası da ondan hiç bir şeyi esirgemezdi. İşte şimdi eline ona olan sevgisini gösterme fırsatı geçmişti.

Hemen ablasına dönüp, dedi ki :

«Eğer akşam yemeğini tek başına hazırlamaya razı olursan, ben şu yeni komşulardan mum alıp gelirim.»

Zehranın gözleri ümitle parladı.

«Sahi mi Zeynep» dedi. «Ama korkmaz mısın? Tabii ortalıkta korkulacak hiç bir şey yok ama sen oldum olası karanlıktan ürkersin de.»

Yıldız Kayması Nedir ?

Bulutsuz bir gecede gökyüzüne bakarsak, bazan gökte bir noktanın birdenbire parlaklaştığını, sonra bunun ışıklı bir çizgi çizerek yere doğru hareket ettiğini görürüz. Bu parıltı yine birdenbire yok oluverir. Görünüşe aldanıp eski insanlar bu olaya «yıldız kayması» demişler. Bu terim halk dilinde bugün de yaşamaktadır. Güzel bir buluş olmasına karşılık gökyüzünde beliren o ışıklı çizgilerin nedenini doğru olarak açıklamaktan çok uzaktır.

Bir defa, bizim yıldız adını verdiğimiz gök cisimleri binlerce kilometre kalınlıkta akkor halinde gaz toplarıdır. Kayan yıldızların ağırlığı ise birkaç gr. la birkaç kilo arasındadır, sonra gaz değil de metal veya kaya parçasıdır. Bilginler bunlara «meteor» demektedirler. Bu olayın neden ileri geldiği uzun bir süredir araştırılmaktadır. Bu arada bazı sonuçlara da varılmıştır. Bunlara göre yer ile güneş ve gezegenler arası bomboş değildir.

Işıksız minik birtakım gök cisimleri bu boşlukta her yöne doğru hareket etmektedirler. Bunların bazıları çok yaklaştıklarından yer çekiminin etkisi altında kalarak yere yaklaşmağa başlar. Atmosfer bunların hızlarını keser. Böylece meydana gelen kuvvetli sürtünmeden cisim ısınarak akkor haline geçer. Hareketli olan bu akkorun gözümüzün ağ tabakası üzerinde yaptığı sürekli etkiden dolayı biz de onu ışıklı bir çizgi gibi görürüz. Meteorlar gündüzün de atmosfere girerler. Ama ortalık aydınlık olduğundan onları farkedemeyiz.

Sevginin Tılsımı

Atlı bir geziden dönüyorduk. Genişçe beton bir su harkı çıktı önümüze. Komutanın cins küheylanı bu küçük engelden ürkmüştü. Geçmek istemedi. Beğimkisi hemen atladı, aştı. Öteki; kafasını dikip bacaklarını geriyor, kasılıp azıtıyordu. Belki alışır diye birkaç sefer geri döndüm. Bir daha bir daha atladık. Nafile. Hayvanın bir yol damarı tutmuştu. Komutan onu biraz daha mahmuzladı. Kırbaçladı. Fayda yok. Baskı arttıkça aksilik çoğalıyordu. Geri geri kaçıyor, şahlanıyor, şişiyor, soluyordu.

Toy bir yedek teğmen olduğumdan, bilgili, yetişkin asker arkadaşımı içimden fazla beceriksiz ve uysal buluyordum. Öfkeyle mahmuzların böğürlere saplanmasını, kırbacın bir ok yılanı gibi kullanılmasını bekliyordum. Böyle zorla ve kıyasıya, öldüresiye her şeyin yaptırılabileceğine inanıyordum.

Fakat usta süvari çevik bir hareketle yere atladı. Atını sevip okşamağa koyuldu. Yüzünü, gözünü sıvazlıyor; «Haydi yavrum, haydi kuzum gibi yumuşak sözlerle ürküntüsünü ve inadını yatıştırmağa çalışıyordu. Birincisi ile aralarında candan bir ahbaplık, bir gönül alışverişi başlamıştı. O hal ile beton hendeğin kenarına geldiler. Hayvan ne de olsa korkuyor, dizlerinin zangır zangır titrediği görülüyordu. Fakat usta binici, inandırma, sevgi yoliyle zavallı düldülü diretemez hale getirdi. Adeta canı pahasına da olsa yoldaşının isteğini yerine getirmekten başka çare bulamadı. Sanki bütün varlığı ile eğiticisine teslim olmuştu. Beraberce beton harkı aştılar, bir daha, bir daha, hem de yaya olmıyarak gidip geldiler.

Bu olay önüme yepyeni bir ufuk sermişti. Eğer diyordum büyük İskender İzmit'te Kör düğümü kılıcı ile parçalıyacağı yerde okşaya okşaya çözmüş olsaydı, daha bir büyüklük yapmış sayılacak ve belki de o anlayışla, inandırarak kuracağı geniş imparatorluk kendisi öldükten sonra öyle paramparça bölünmeyecekti.

Vecdi YARMAN

Zeynep kendinden son derece emin bir sesle:

«Artık kocaman bir kız oldum» dedi. «Korku falan kalmadı.»

Üşümesin diye yerlere kadar upuzun bir eteklik, üstüne de paltosunu giyindi Başına yün atkısını örttü. ellerine eldivenlerini geçirip dışarı çıktı. Ormandaki kestirme yol hayli dardı. Zeynebin etekleri yerdeki karları süpürdüğünden ayağındaki çizmeler de kaydığından pek hızlı yürüyemiyordu.

Daha ortalık zifiri karanlık olmamıştı Etrafı kaplıyan kardan göğe beyaz bir aydınlık vuruyordu. Korkmak aklına bile gelmiyordu. Üstelik karanlıkta ormanda tek başına olduğunu düşündükçe tatlı tatlı kalbi çarpıyordu.

Nihayet yeni komşuların evine vardı. Kapıyı çaldığında soğuktan dişleri birbirine vuruyordu. Bu arada ayakları da ıslanmıştı. Komşu teyze hemen kızı içeri alıp sobanın başına oturttu... Komşunun bir oğlu bir de kızı vardı. Kız hemen mutfağa koşup Zeynebe yaptığı çöreklerden getirdi. Oğlan da kitaplarını dergilerini misafir kızın önüne yığdı. Zeynep bu cana yakın insanlardan ayrılırken cepleri tatlı çörekler ve mumlarla doluydu. Koltuğunun altında da bir sürü hikâye kitabı vardı.

Küçük kız ormana girince ne kadar geç kaldığını anladı. Ortalık gözgözü görmiyece kadar kararmıştı. Düz yoldan gitse iyi olacaktı ama bu defa da evden kendisini merak ederlerdi.

Ağaçlar arasındaki keçi yolu belli belirsiz bir gölge halindeydi. Sonra keskin bir ayaz da çıkmıştı.

Az sonra kulağına acayip bir takım çıtırtılar gelmeğe başladı. Sanki etraftaki çalılar, dallar kırılıyor gibiydi. Başını çevirip arkasına bakınca birbirine yakın par-

Zerdali Ağacı

Kar yine başladı yağmaya
Küçük zerdali ağacım,
Ne soran, ne arayan bulunur
İnsan nâçar kalmaya.

İnceydi yavrumun bileklerinden
Daha maviydi damarların.
Üşüyor musun karanlıkta
Küçük zerdali ağacım?

Düşün bir kere yaz günlerini
İnsanlar doldurmuş sokakları,
Güneşle kucak kucağa
Hafif bir toz kaplamış yaprakları.

Düşün bir kere, çiçek içindesin,
Bir kız alıp göğsüne takmış,
Düşün bir kere, meyva vermişsin
Çocuklar üstüne çıkmış.

Düşün bir kere, büyümüşsün, gelişmişsin
Kayıklar yapmışlar,
Küçük bir bulut yelkeni sanki
Denize bırakmışlar.

Şimdiyse senin halin
Ölümden acı,
Karakış ortasında
Küçük zerdali ağacım...

Cahit KÜLEBİ

lak iki nokta gördü. Bu mutlaka bir hayvanın gözleriydi. Acaba kurt muydu? Kurtların insanlara saldırdığını duymuştu. Boğazı kupkuruydu. Sesi kısılmıştı. Zaten bağırabilse de ormanda onun sesini kim duyardı ki! Dinlediği kurt hikâyelerinde insanlar ellerindeki fenerler veya meşalelerle bu saldırgan hayvanlardan canlarını kurtarabilmişlerdi...

EV SAHİBİ OLMAK İÇİN

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından birçok çocuğa apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

Keşke yeni komşulardan yanan bir çıra parçası istemiş olsaydı.

Cebinden bir mum çıkarıp eline aldı. Eğer o yansaydı hayvan yanına sokulamazdı bile.

Bir ara mumu havaya kaldırdı. Kendisini onun yandığına iyiçe inandırmıştı. Şimdi artık daha cesur adımlar atıyor arkasına bakınca karanlıkta parlıyan gözler görmüyordu. Fakat o çıtırtı dinmemiş aksine daha da yakınlaşmıştı. Sanki ayaklarının dibinden geliyor gibiydi. Acaba kurt bu kadar yaklaşmış mıydı? Durdu. Etrafına bakındı. Bir şeycikler göremedi. O çıtırtı da dinmişti. Demek kurt saklanıyordu. Hayvan saldırınca kendisini korumak için elinde bir değnek olmalıydı. Yerdeki dallardan bir tane almak için eğilirken eli eteğine değdi.

Küçük Zeynep her şeyi unutup katıla katıla gülmeğe başlamıştı. Şimdi o çatırtıların nereden geldiğini iyice anlamıştı.

Giderken yerlere değen eteklerinde toplanan karlar sobanın başında erimiş ve elbise iyice ıslanmıştı. Ayaza çıkınca da buz tutmuştu. Yürürken buzlar ayaklarına çarpınca da işte o garip ses çıkıyordu.

Ormanda yürümek tekrar hoşuna gitmeğe başlamıştı. Elindeki mumun yanan bir meşale olduğunu kuruyordu.

Bir ara gözüne gerçek bir ışık ilişti. Bu titrek, soluk bir alevdi.

Kendi kendine,

«Bu bizim ocağın pencerelerden de görünen alevi» diye söylendi. «Demek mumlar bitmiş.»

Eve vardığında yemek hazırdı. Hemen mumları ablasına verdi.

Zehra kardeşine nasıl teşekkür edeceğini bilmiyordu. Bir ara,

«Korkmadın mı?» diye sorunca küçük kız, gülerek,

«Yoo» dedi. «Benim elimde bir meşale vardı. Hiç karanlık değildi ki.»

Tipideki Çıngırak Sesi

SOĞUK bir kış günüydü. Ahmet evden epeyce ötede bulunan odunluktan, küçükken basının kullandığı minik el arabasiyle içeriye odun taşıyordu.

Ahmet'le küçük kardeşi Hasan trenle iç anadolunun az nüfuslu kasabalarından birinde oturan dedeleriyle ninelerini görmeğe gitmişlerdi. Bu, çocukların ömürleri boyunca unutamıyacakları bir şeydi. Çünkü ilk defa böyle tek başlarına uzun bir tren yolculuğuna çıkıyorlardı.

Ahmet odun taşırken Hasan da çiftliğin avlusunda minik treniyle oynuyordu. Bu tren hem «cuh-cuh» diye sesler çıkarıyor hem de sahici tren gibi «düt-düt-düt» diye diye bağırıyordu. Hasan bir ara oyununu bıraktı. Gözü mutfak kapısının yanındaki minik söğüt ağacında asılı duran çıngırağa ilişmişti. Ağabeyine dönüp, «Şu çıngırağı istiyorum» dedi. «Trenimin kampanası olur.»

Ahmet, «Büyükbabacığım şu ağaçtaki çıngırağı alabilir miyiz» diye seslendi.

Büyükbaba samanlıktan çıkarak, «Ha şu çıngırak mı» dedi. «Alın, alın oynayın, ama işiniz bittikten sonra da yine yerine asmayı unutmayın.»

Çocuklar sırayla çıngırağı çalmağa başladılar. Ahmet artık on yaşındaydı ama çıngırak onun için bile büyük bir eğlenceydi. El arabası dolunca yine çıngırağı çalarak eve doğru ilerlemeğe başladılar. Bir yandan da büyük annenin hazırladığı çörekleri atıştırıyorlardı.

Uzakta, büyükbabalarının kendilerini karşıladığı istasyon binası görünüyordu. Hasan kıvrıla kıvrıla yükselen tren dumanlarına bakarak, «Haydi gidip kasabadan şeker alalım. Babamın gelirken verdiği harçlığı ne zamandır saklıyorum...» Evde bakkala giderken izin almazlardı. Etrafta kimseyi göremeyince el arabasını bir tarafa bırakıp yola koyuldular.

Dümdüz ovada istasyon olduğundan çok daha yakın görünüyordu. Yola çıktıklarında tek tük kar taneleri yüzlerine çarpıyordu. Kasabaya varıp şeker alabilecekleri bir dükkân bulduklarında yer, ince bir kar tabakasıyla kaplanmıştı.

Ellerinde elma şekerleri dükkândan çıktıklarında rüzgâr ve kar hayli fazlalaşmıştı.

Hasan, «Çok üşüyorum, ağabeyciğim,» diye sızlanmağa başlamıştı. «Keşke

paltolarımızı giyseydik... Bu ceketlerle donacağız vallahi.»

Ahmet, «Üstelik eldivenlerimiz, atkılarımız da evde» dedi. «Şimdi sen ellerini cebine sok.»

Bir ara aklına Anadoluda tipiden yollarını kaybedip donanlara ait babasının anlattığı şeyler geldi. İçin için korkmağa başlamıştı. Gözleriyle etrafını araştırdıktan sonra «Şu tarlaların arasından gidersek daha çabuk eve varırız» dedi.

Hasan da, fikri çok beğenmişti. Hemen tarlaların içine daldılar. Artık kar hayli fazlalaşmış kalın bir perde gibi ilerisini görmelerine engel olmağa başlamıştı. Ama Ahmet hiç kaygulanmıyordu. Nasıl olsa tuttukları yolun evin önüne çıkaracağını sanıyordu. Epeyce gittiler.

Bir ara Hasan'ın önüne bir tümsek çıktı. Çocuk yere düştü. Ahmet hemen onu yerden kaldırdı ama bu defa ne tarafa gideceklerini şaşırmıştı. Göz gözü görmüyordu... Önlerine bembeyaz bir örtü çekilmiş gibiydi. Çocukcağız ne yapacağını bir türlü kestiremiyordu. Rastgele bir yöne doğru yürümeğe başladılar. Aradan hayli zaman geçmişti. O zamana kadar çoktan çiftliğe varmış olmaları gerekirdi ama daha evin kırmızı damını bile seçemiyorlardı. Rüzgâra tipiye karşı yürümekten, ellerini ceplerinde ısıtmağa çalışmaktan bayağı yorulmuşlardı. Üstelik ikide bir dengelerini de kaybediyorlardı. Bir ara Hasan yine düştü.

Hem bu defa artık kalkmak da istemiyor, «Çok üşüdüm çok yoruldum, daha bir adım bile gidemem» diye sızlanıyordu.

Ahmet de bitkindi, üstelik ağabey olduğundan kardeşinden de kendisinin sorumlu olduğunu aklından çıkarmıyordu. Karlar üstünde oturan çocuğa sert sert, «Donmak mı istiyorsun?» dedi. Öteki korkarak toparlandı ve ağabeysinin eline yapışıp çabucak ayağa kalktı.

İşte tam bu sırada Ahmet'in kulağına hafif bir ses geldi. Bu çıngırak sesi arkalarından geliyordu... Çocuk ters yönde epeyce yol aldıklarını anladı. Kardeşine dönüp: «İşitiyor musun?» dedi. «Bu ahırın yanındaki söğüt ağacına astığımız çıngırağın sesi.» Öteki ümitsiz ümitsiz başını sallıyarak, «Çok, çok uzakta ama» dedi. Ağabey kardeşini cesaretlendirmek için, «Ya bize öyle geliyorsa? Belki de gerçekte o kadar uzakta değildir. Şimdi yapmamız gereken şey geri dönüp sesin geldiği tarafa doğru gitmek.»

Bu öyle söylendiği kadar kolay bir iş değildi. Epeyce çabaladıktan sonra ilerde samanlık belirdi. Çocuklar samanlığın duvarlarına tutuna tutuna ilerlemeğe başladılar. Artık çıngırağın sesi iyice kuvvetlenmişti. Burnunun ucunu görmeden yürümek buna denilirdi işte. Bir ara Ahmet'in omuzu bir şeye çarptı. Durup eliyle yokladıktan sonra «Ahırın kapısına bir ip bağlamışlar herhalde bir ucu da evin kapısına bağlı. Hatırladın mı? Babam tipiye yakalananların evi kolayca bulabilmeleri için bir ipin gerildiğinden bahsetmişti.

Az sonra kendilerini kapının önünde buldular. Nineleri onları çok merak etmişti. Büyükbaba da çocuklarını aramağa çıkmıştı. Az sonra üzgün üzgün

İZMİRLİ OKUYUCULARIMIZA

DOĞAN KARDEŞ'in bütün yayınlarını Yapı ve Kredi Bankasının İzmir Kordon Şubesi'nde bulabilirsiniz. İzmir'de oturan bütün kardeşlere bu kolaylığı haber veririz.

Lütfen Siz de Okuyunuz

Bir abone kardeşten aldığım şu mektubu lûtfen siz de okuyunuz:

«Sevgili Doğan Kardeş.

Ben senin yaşındayım. Babam beni sana daha üç yaşımdayken bağlamış. O zamanlar okumasını bilmediğim için, her hafta perşembe günlerini iple çekerdim Dergiyi müvezzimizden alır almaz, önce arka sahifedeki Karakediler çetesine bakar, sonra anneanneme koşar, mecmuayı ve gözlüğünü verip, yere oturur onu dinlemeye başlardım.

Yıllar geçti, sen on beş günde bir çıkmaya, ben de ilkokula gidip gelmeye başlamıştım. Artık seni kendim okuyordum. Bu apayrı bir zevkti: İki hafta seni beklemekten deli olurdum. İçinde Leylek Padişah, Binfen Ahmet, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler gibi sürükleyici hoş romanlardan birer parça yazıp «devamı var» dedin mi! hadi bakalım bekle on beş gün, dile kolay... on beş gün bir türlü geçmezdi.

1955 yılı geldi ve sen ayda bir çıkmaya başladın. O zaman da heyecanla okuduğum İsviçreli Robensonlar, Tehlikeli bir Yolculuk, Kaptan Strong'un Çocukları gibi resimli romanların ile «Bu Ayın Büyükleri» gibi yazı serilerini unutamam. Nihahayet 1962 yılı bitti. Seninle tam on beş yıl arkadaşlık yaptım. Bilhassa ilk 12 sene senden büyük yardım gördüm, Doğan Kardeş.

Babam 1963 yılının da abonesini yaptırmış. Ama ben artık büyüdüm ve senin benim yaşımdakiler için çıkaracağın değerli eserleri bekliyorum. 12 Büyük Adam gibi, Don Kişot gibi eserler çıkarırsan çok memnun olurum, Doğan Kardeş. Senden ayrılırken sana olan vazifemi yapıyorum. Nasıl mı, anlatayım :

Öyle minik kardeşlerimiz var ki, ailesinin hali vakti müsait olmadığı için seni alamayan, fakat bana her gelişlerinde kütüphanemi karıştırıp bilhassa seni bulup okuyanlar var. İşte ben abonemi o kardeşlerimden birine devrediyorum. Babamın 15 yıl önce bana yaptığını, şimdi ben o minik kardeşime yapıyorum. Onu sana bağlıyorum. 1963 Abone parası ödenmiştir ve her sene benim tarafımdan ödenecekitr.

Sana daha uzun yıllar — bu memlekete faydalı bir dergi olman sıfatiyle — başarılar dilerim. Senin yardımını ömrümün sonuna kadar unutmıyacağım Hoşça kal, sevgili Doğan Kardeş...» Celâl URALMAN

Bu mektubu okurken benim gözlerim yaşardı Şimdiye kadar böyle birçok sadık okuyucu ile karşılaştım. Çoğu arada baba veya anne oldular. Onlar da şimdi kendi çocuklarına Doğan Kardeş'i okutturuyorlar! Fakat, bu Celâl kardeş daha «baba» olmadan kendisine bir «evlât» bulmuş, abonesini onun adına yaptırmış. Varolsun, sağ olsun...

Doğan Kardeş okuyucularının böyle zincirlenişi beni çok sevindiriyor.

Doğan Kardeş

döndü. Onları karşısında görünce de çok sevindi. Çocuklar hemen koşup ihtiyarın karla kaplanan paltosunu çıkarmasına yardım ettiler. Ayaklarından çizmelerini çektiler. Sonra da hep birlikte ocağın başına geçip olanları teker teker anlatmağa başladılar.

Hasan'ın da keyfi yerine gelmişti. Artık bülbül gibi konuşuyordu. «Bir ara çıngırağı yerine koymamızı tembihlemiştin. Şimdi sebebini anladım büyükbabacığım» diyordu. «O olmasaydı biz bu tipide imkânı yok evi bulamazdık.»

PUL KÖŞESİ

İlk Osmanlı ve Cumhuriyet pulları

Hazırlıyan : **Arman ATUF KANSU**

SEVGİLİ küçük okuyucularımız, geçen ocak ayının on üçünde Posta gişelerinde Türk Posta Pulunun 100. yılını anan, tutarı 155 kr. olan 4 değerli bir seri pul satışa çıkarılmıştır.

Çıkan bu pul serisi dolayısiyle size pulun tarihinden kısaca söz açalım.

Bugün hepimizin mektup zarflarına yapıştırdığımız posta pulu ilk defa 6 Mayıs 1840 tarihinde İngiltere'de kullanılmağa başlanmıştır. Bir yanı yapışkan kâğıtlı bu ilk puldan bugüne kadar, bütün dünyada 100 bin çeşit pul çıkmıştır 1840 da çıkan bu ilk puldan önce 1653 yılında Fransa'da PARASI ÖDENMİŞTİR yazısını taşıyan posta etiketleri kullanılmışsa da, sonradan bu usul bir yana bırakılmıştır. 1784 de Avusturya'da, 1818 de İtalya'da, 1823 de Çin'de böyle etiketler de kullanılmıştır, ama bu da uzun zaman sürmemiştir.

1840 da çıkan bu ilk puldan sonra 1843 de Brezilya ve İsviçre'de, 1847 de Amerika'da, 1849 da Fransa, Belçika ve Almanya'da posta pulu kullanılmağa başlamış ve 1849 tarihinde dünyada 50 çeşit pul varken, 1859 da 1000, 1875 de 3900 adet çeşitli pul kullanılmıştır.

Türkiye'de de 1840 yılından başlıyarak postalarda mühür veya damga kullanılmağa başlamıştır. Mektubunu postahaneye götüren bir kimse, zarfını memura veriyor, memur da

İlk posta pulları
(Sırasiyle :
İngiltere, Brezilya
İsviçre, Amerika, Fransa
Belçika, Almanya

(Devamı Sh. 40 ta)

Bir besteci'nin
masalı :

Peter'le Kurt

BU masal, çağımız bestecilerinden Serge Prokofieff tarafından bir orkestra süiti halinde bestelenmiştir.

Daha beş yaşındayken besteler yapmağa başlıyan Prokofieff bu peri masallarını çocuklara, orkestra aletlerini iyice tanıtmak amaciyle müziğine konu olarak seçmiştir.

Orkestradaki müzik aletleri hikâye kahramanlarının herbirini temsil etmektedir. Meselâ yaylı sazlar (kemanlar, viyolonsel, kontrbas) Peter'i, flüt kuşu, obua ördeği, klarinet kediyi, fagot büyükbabayı, üç korno kurdu, avcıların tüfek seslerini de davullar canlandırmaktadır. Bu güzel orkestr parçasının minik hikâyesini okuyalım.

Peter, bir sabah erkenden bahçe kapısını açtı. Hızlı hızlı ilerde, o göz alabildiğine uzanan yeşil otlağa doğru yürümeğe başladı. Ulu kayın ağacının bir dalında, Peter'in arkadaşı, kuş duruyordu. Onu görür görmez, hemen tatlı tatlı cıvıldamağa başladı. Kendi diliyle şöyle diyordu :

«Dostum burada işler yolunda. Her taraf barış ve rahatlık içinde.»

Az sonra, iki yana sallana sallana yürüyen bir ördek belirdi. Peter'in bahçe kapısını açık bırakması, hayvanın çok hoşuna gitmiş, bu güzel fırsatı kaçırmayıp hemen otlaktaki göle doğru koşmağa başlamıştı.

Minik kuş, ördeği görünce, ağaçtan inerek otların üstüne kondu

Ördeği dikkatle tepeden tırnağa süzdükten sonra, şöyle söylenmeğe başladı :

«A! A! Sen uçamıyorsun. Eğer gerçekten uçamıyorsan, ne biçim kuşsun?» Bunun üstüne ördek kanatlarını çırparak,

«Sen de yüzemezsin» dedi. «Suya giremedikten sonra senin kuşluğun ne işe yarar?»

Bunları söyledi, suya daldı. Bir yandan gölde yüzerken, bir yandan da sıçrıya sıçrıya kıyıda kendisini gözleyen kuşa lâf yetiştiriyordu. Ateşli bir tartışmaya girişmişlerdi. Görünüşe bakılırsa bu öyle kolay kolay sona ereceğe de benzemiyordu.

Birden Peter'in gözüne birşey ilişti. Bir kedi otlar arasında sürüne sürüne ilerliyordu. Kendi kendine de şöyle söyleniyordu :

«Kuş öylesine dalmış ki, böyle bir fırsat her zaman ele geçmez. Ah onu bir yakalıyabilsem! Kendime güzel bir ziyafet çekerdim!»

Peter hemen,

«Dikkat! Dikkat! diye bağırdı.

Kuş çarçabuk kendini ağacın tepesine atıverdi. Gölün ortasındaki ördek de lâfını yarıda bırakan kediye kızgın kızgın vakvaklayıp duruyordu.

Kedi ağacın etrafında dolanırken, bir yandan da ağaca tırmanmasının yerinde bir şey olup olmıyacağını düşünüyordu. Kendisi oraya varıncaya kadar kuşun uçup gideceğini gözönüne alarak bu fikrinden caydı.

Bu sırada büyükbaba ansızın bahçe kapısından dışarı çıkıverdi. Çocuk tek başına evden hayli uzaklara açıldığından ona çok kızgındı.

Öfkeli öfkeli çıkışmağa başladı:

«Otlak senin için çok tehlikeli. Ya ormanda bir kurt çıkıverirse ne yaparsın o zaman?»

Peter, öyle kurttan filan korkacak çocuklardan değildi ama. Büyükbaba yine onu kolundan tutup eve götürdü, bahçe kapısını da güzelce kilitledi.

Peter, otlaktan ayrılır ayrılmaz ormandan kocaman bir kurt çıktı. Onu gören bütün hayvanlar büyük bir telâşa kapıldılar. Kedi, hemen kendini bir ağacın tepesine attı. Ördek korkusundan ne yapacağını şaşırdı. Bu arada ama durmadan da vak-vaklıyarak, gölden çıkmış Peterlerin bahçesine doğru alabildiğine seyirtmeğe koyulmuştu.

Fakat ne kadar hızlı koşmağa çabalarsa çabalasın kurdun pençesinden kurtulması imkânsızdı. Bu korkunç hayvan her an kendisine biraz daha yaklaşmaktaydı.

Bir ara vak-vak kardeşe pençesiyle dokunacak kadar sokuldu. Sonra da yakalayıp ağzına attı ve bir lokmada yutuverdi.

Şimdi durüm şöyleydi :

Kedi ağacın taa tepesindeki bir dalın üstünde, kuş yanıbaşındaki dalın tepesinde, kurt da yerde, ağacın dibinde, ikide bir başını kaldırıp aç gözlerle onlara bakıyordu.

Öte yanda Peter kapalı kapının önünde durmuş merakla olanları seyrediyordu. Bir ara, daha fazla dayanamıyarak eve koştu. Az sonra elinde upuzun sağlam bir iple geri döndü. Yüksek bahçe duvarına tırmandı. Kurdun etrafında dönüp dolaştığı ulu ağacın dallarından biri bahçeye kadar uzanıyordu. Onu yakalıyarak dikkatle kendini yukarıya doğru çekmeğe başladı.

Kuşa :

«Haydi sen aşağı in, diye seslendi, Kurdun üstünde daireler çizerek uç. Ama dikkat et, seni yakalamasın.»

Kuş, âdeta kurdun kafasına sürtünürcesine uçmağa başladı. Kurt, öfkesinden deliye dönmüştü. Kuşçağızı yakalamak için saldırıyordu.

Tam ele geçirdiğini sandığı anda, ağzını boşu boşuna kapamış olduğunu anlıyordu. Minik kuş koca kurdu deliye çevirmişti.

Bu arada Peter ipin ucuna bir ilmek atıp yavaş yavaş aşağı salıverdi. Bunu kurdun kuyruğuna geçirdikten sonra, bütün gücüyle yukarıya çekti. Kurt çırpınıp kaçmağa uğraştıkça kuyruğundaki ilmek büsbütün sıkışıyordu. Çünkü Peter ipin öteki ucunu ağacın bir dalına bağlamıştı.

Bu sırada ne oldu biliyor musunuz? Uzun bir süredir kurdun peşinde olan avcılar gelişigüzel oraya buraya ateş ederek ormandan çıkıvermediler mi! Peter onlara seslendi :

«Durun! Durun! Ateşi kesin! Kuş kardeşle ben onu kıskıvrak yakaladık. Haydi bize yardım edin de şunu hayvanat bahçesine götürelim.»

Az sonra, ufak kafile yola düzüldü. Peter en başta, onun arkasında kurdu getiren avcılar, en arkadan da büyükbabayla kedi gidiyordu. Kuş da başlarının üstünde tatlı tatlı cıvıldıyarak uçuyordu. Kendi diliyle her halde şunları söylemek istiyordu :

«Peter'le ben, ne kadar akıllıyız değil mi? Baksanıza şu ele avuca sığmaz yırtıcı hayvanı kolayca yakalayıverdik.»

Eğer kulak verip iyice dinlerseniz, ördek kardeşin de kurdun karnında vak-vaklayıp durduğunu işitirsiniz. Çünkü, kurt, aceleden onu çiğnemeden yuttuğundan o da yaşıyor!

KİM BİLİYOR'un CEVAPLARI

1 — Bir kabı devirmeksizin içindeki sıvıyı başka bir yere aktarmakta kullanılan, bir kolu ötekinden daha uzun olan U biçimli boru.

2 — Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u kuşattığında İstanbul surlarına ilk Türk bayrağını diktikten sonra şehit düşen kahramanımız.

3 — Ham petrolün damıtılmasından.

4 — Afrika kıtasının güneyindeki bu nehir, yeryüzünün belli başlı büyük akarsuları arasındadır. Kuzey Rodezya ve Mozambik topraklarından geçip Hint Okyanusuna dökülür. Dünyanın en yüksekten dökülen çağlıyanı Viktorya da bu nehir üzerindedir.

5 — Evet. Atmosfer basınç ölçme birimidir. Yer küreyi örten atmosfer tabakasının büyük bir basıncı vardır. Yapılan deneyler havanın deniz yüzeyinde 1 cm² alana yaptığı basıncın 1033 gr. veya kısaca 1 kg. olduğunu ortaya koymuştur. İşte buna 1 atmosfer denilir. Bu ölçü birimi ayrıca deniz diplerinde su basıncını ölçmek için de kullanılır.

Rüzgârlı Gece

RÜZGÂR Fatma ninenin kulübesinin etrafında «vu-vuv-vuv» diye insanı ürperten ıslıklar çalarak esip duruyordu. Bacadan içeri uğuldayarak giriyor; camları, pencereleri tıkırdatıp duruyordu.

Fatma nine yatağının içinde büzülmüş, yorganını taa burnunun ucuna kadar çekmiş uyumağa çalışıyordu.

Rüzgâr gittikçe artmaktaydı, pencerenin önündeki leylak fidanlarının dalları cama çarpmağa başlamıştı.

Fatma nine ters ters,

«Git rüzgâr, git» diye söylendi. «Tam da böyle delicesine esecek sırayı buldun. Bu gürültüde benim gibi bir ihtiyarın gözüne uyku girer mi hiç» Fakat rüzgârın lâf anladığı yoktu. Uğultu, gürültü, keskin ıslıklar aralıksız devam ediyordu.

Fatma nine daha fazla dayanamadı. Yattığı yerden doğrulup oturdu. Sonra yumruklarını sıkarak uykusunu kaçıran bu deli rüzgârı azarlamağa başladı :

«Hain rüzgâr, şimdi herkesi rahatsız edeceğine sabahleyin essen ne olur sanki? Yarın çamaşır yıkayacağım. Hiç değilse yararlı bir iş yapmış olursun. Şimdi uykum var, yalvarırım ne olur din artık.»

Rüzgâr hâlâ bütün hıziyle esmeğe devam ediyordu. Bu arada Fatma ninenin bahçede unuttuğu bir kova da tangur tungur yuvarlanmağa başladı.

Artık uyumasına imkân yoktu. Hemen yatağından fırladı. Baş ucundaki mumu yaktı. Söylene söylene içi kürklü terliklerini ayağına geçirdi. Sırtına da kalın kırmızı yün hırkasını atarak mutfağın yolunu tuttu. Bir yandan da kendi kendine konuşuyordu :

«Bu gürültüde uyunur mu hiç! Bari gidip bir bardak sıcak süt içeyim. Hem içim ısınır hem de bu arada belki rüzgâr biraz hafifler.»

Mutfak daha soğumamıştı. Ortadaki koçaman

siyah sobanın içi gündüzün yanan odunların korlariyle doluydu. Fatma nine bunların üstüne birkaç çalı çırpı attı. Çok geçmeden soba harıl harıl yanmağa süt de kaynamağa başladı.

O da ne? Kulağına derinden hafif bir ses geldi. Ağlama sesini andırıyordu. Durdu, dikkatle dinledi. Yanılmıyordu. Dışarda mutlaka birisi vardı.

Yerinden kalktı, gidip kapıyı açtı. Kapının açılması rüzgârın çok hoşuna gitmişti. Hemen «Vuv!» diye içeri doldu. Peşinden de bir sürü kuru yaprağı içeri sürükledi. Mumun ışığı titremeğe, perdeler sallanarak pencerelere vurmağa başladılar.

Kapıyı açtığına Fatma nine de çok memnun olmuştu. Çünkü duyduğu ses minicik bir kedinin

miyavlamasıydı. Karşısında kapkara bir yavru kedi duruyordu.

Fatma nine kediyi kucağına alıp içeri girdi. Kapıyı kapattıktan sonra sürgüsünü de çekerek inatçı rüzgârı dışarda bıraktı. Hayvancağızı sıcak mutfağa götürdü. Az sonra ikisi de sütlerini içiyorlardı.

Kedi sütü şapır şapır yalarken, Fatma nine de başını iki yana sallıyarak «Vah zavallı yavrucak vah!» diyordu. «Az daha açlıktan ölecekmişsin. Ne de tatlı, sevimli şeysin! Zaten ne zamandır bir kara kedim olsa diyordum.» Kediyi kucağına alarak tüylerini okşamağa ve onunla konuşmağa başladı:

«Sevimli yavru, sana yaraşacak bir ad bulmalı! Dur bakayım adın ne olsun?»

O bunu düşünürken kedi çoktan derin bir uykuya dalmıştı. Az sonra Fatma ninenin de başı yana doğru kaymağa başladı. Çok geçmeden o da mışıl mışıl uyuyordu.

Fatma ninenin kedisine ne ad koyduğunu bir türlü öğrenemedim.

Acaba siz olsaydınız ne koyardınız?

SİZİN İÇİN BİR ROMAN DAHA:

GÜMÜŞ KANAT

1960 Milletlerarası Andersen Mükâfatı Şeref listesine giren kitaplar arasında «Türk İkizler» adlı bir türk romanı da vardı. İşte, dünyaca takdir edilen bu romanın yazarı bayan Cahit Uçuk, şimdi de yine çocuklar için «Gümüş Kanat» adlı bir roman yazdı.

Gümüş Kanat Doğan Kardeş'in hediyelik kitaplar serisi içinde yayınlandı. Cahit Uçuk'un bu yeni romanını da pek beğeneceksiniz. Onu severek okuyacaksınız. Okuduktan sonra düşüncelerinizi bize de bildiriniz.

DOĞAN KARDEŞ

Mongolfier Kardeşler

Bak şişiyor, Joseph. Görüyor musun? Gittikçe de hafifliyor!
Torba yükseldi.
Haydi, daha büyüğünü yapıp bir de dışarda deneyelim.
Kocaman bir torba yaptılar. Altına, içinde ateş yanan bir çaydanlık astılar.
Bu hiç yere inmiyecek mi?
Ateş sönmeden düşmez.
Daha kocaman bir torba dikip deneyi büyük bir kalabalık önünde tekrarladılar.
Hayret!
Gözlerime inanamıyorum!
Mongolfier kardeşlerin bir torbaya duman doldurup uçurdukları hemen Fransa'nın dört bucağına yayıldı. Fransız Akademisindeki bilginler duyunca...
Bu imkânsız bir şey!
Bütün tabiat kanunlarına aykırı!

Kral XVI Louis bununla çok ilgilenmişti.

Mongolfier kardeşleri saraya davet edin. Buluşlarını halka göstermek için en kısa bir sürede hazırlansınlar. Bütün masraf bize ait.

Büyük gösteriden bir hafta önce, uçuş provaları sırasında çıkan fırtınada bez balon parça parça oldu.

Etienne geceyi gündüze katıp bir balon daha dikti.

Uçuş denemesi yapacak vakit yok. İnşallah iyi olmuştur.

Gösteri günü büyük bir meraklı kütlesi toplanmıştı.

Ateşi yakın. Yolcular hazır mı?

Çok şaştım. Kral balona bir insan koymanıza nasıl izin verdi?

Yolcularımız bunlar.
19 Eylül 1783 günü saat 1'de insanoğlunun yaptığı bir araçla ilk gökyüzü yolcuları havaya yükselmeğe başladılar.
Kral balona insanların binmesini yasakladı. Ama iple yere bağlı bir balona niçin izin vermesin?
Üçüncü bir balon üzerinde çalışmalara giriştiler.
Balonu öyle yapalım ki, insan da binebilsin.
Üçüncü balon da bitti.
Kraldan hiçbir ses çıkmadı mı?
Hayır. Ama aklıma bir şey geldi.

15 Ekim 1783 de Pilatre de Rozier balonla uçan ilk insan şerefini kazandı.
Keşke ip daha uzun olsaydı...
21 Kasım 1783 de Rozier ile birlikte Arland Marki'si de balona bindi
Güle güle yolunuz açık olsun
Birdenbire balon tutuştu.
Bak! Bak! Pilatre! Balon tutuşmuş!!
İyi ki, bu süngerleri almışız.
Artık yere inelim.
Olmaz. Daha Paris üzerindeyiz. Evlerin damlarına mı çarpalım.
Nihayet rüzgâr balonu bir açıklık üzerine sürükledi.
Haydi artık ateşi söndürelim.

Az sonra balon yere indi.
Rozier nerede?
Balonun altında kaldı! Boğulacak!
Etraftakiler koşup adamı çıkardılar.
Hiçbir şeyi yok.
Az sonra Etienne Mongolfier de geldi.
Kral şerefinize bir ziyafet veriyor. Haydi dostlarım geç kalmıyalım.
SON

Santa Maria'nın Küçük Kurtarıcısı

JUAN canı gibi sevdiği Santa Maria gemisinin güvertesinde durmuş güneşin batışını seyrediyordu. Çocukcağız çok dertliydi. Derin derin içini çekerek kendi kendine şöyle söylendi:

«Az sonra dünyada en çok sevdiğim şeyden ayrılmak zorunda kalacağım. Kimbilir belki de bir daha hiç, göremiyeceğim.»

O kötü haberi, yani geminin Kristof Kolomb adlı gözü pek bir gemici tarafından kiralandığını, on beş gün önce öğrenmişti.

Gemi şimdi İspanya'da Palos limanına demir atmıştı.

Ertesi gün yola çıkacaklarından yeni tayfaların hepsi karada kalmışlardı. Eski tayfalardan gemide yalnız Juan vardı. Sevgili Santa Maria'sından mümkün olduğu kadar geç ayrılmak istiyordu.

Birdenbire, bir gölgenin gemiyle rıhtım arasındaki tahta iskeleye tırmandığını farketti. Parlak ay ışığında gelenin uzun boylu bir kimse olduğunu, sırtında kaptanların giydiği kırmızı kadife elbise bulunduğunu rahatça görebiliyordu.

Juan yavaşça,

«Eyvah!» diye fısıldadı. «Bu, o, cesur maceracı kaptanın ta kendisi!» Hemen ambar kapısının arkasına saklanmak için seğirtti ama geç kalmıştı. Kaptan kendisini görmüş ve şöyle seslenmişti:

«Delikanlı, bu geminin içini biliyorsun değil mi?» Adamın sesindeki yumuşaklık, şefkat çocuğa üzüntüsünü, çekingenliğini unutturuvermişti.

Hemen,

«Tabiî, Sinyor» dedi, «Bilmez olur muyum hiç! Yapıldığı gündenberi ondan hiç ayrılmadım ki!»

Kaptan hayretle,

«Sahi mi?» dedi. «Öyleyse bana bunun nasıl bir gemi olduğunu söyle bakalım.»

Adamın sesindeki okşayıcı tatlılık çocuğun gözünden kaçmamıştı. Bu arada karşısında gemileri ve gemiciliği en az kendisi kadar seven bir kimse olduğunu artık iyice anlamıştı.

Çocuk derin bir nefes aldıktan sonra bildiklerini sıralamağa başladı:

«Çok sağlam, dayanıklı bir gemidir. Vaftiz babam, Juan de la Cosa adlı birinin malıydı. Adı Santa Maria'dır. Şüphesiz siz de bunu biliyorsunuz.»

Bir süre ikisi de sustular. Minik dalgaların geminin teknesine vuruşundan çıkan sesleri dinliyorlardı. Juan'ın gözleri bir ara Santa Maria'nın kardeşi, ama ondan çok daha hafif bir gemi olan Pinta'nın puruva direğindeki fenere kaydı. Pinta'nın da hemen yanında okyanusa açılmağa hazır vaziyette olan Nina duruyordu.

İlk defa konuşan yine amiral oldu:

«Haydi bana kamaramı göster.»

Juan'ın kalbi sevinçle çarpmağa başladı. İçinden «Bak işte bu çok hoşuma gitti doğrusu.» diyordu. «Kaptan beni tayfalarından biri sanıyor. Bu durumda, hiç kimse birşey anlamadan bu geceyi de gemide geçirebilirim.»

Hemen amirale dönüp,

«Başüstüne efendim» diye-

rek öne düştü. İşi bitince de yatağını yorganını alıp ambara indi.

Minik dalgaların gemiyi bir beşik gibi sallamasına ve söyledikleri tatlı ninniye pek fazla dayanamadı, çok geçmeden derin bir uykuya daldı.

Ancak ertesi sabah şafak sökerken gözlerini açabildi. Telâşlı telâşlı giyinirken bir yandan da,

«Hemen kaptana koşup kim olduğumu açıklıyayım» diye söyleniyordu.

Fakat artık geç kalmıştı. Gemi çoktan hareket etmiş kimsenin hiçbir şey bilmediği Okyanusa doğru epeyce yol almıştı.

Juan ne yapacağını şaşırmıştı. Korkulu gözlerle etrafına bakınıyor. Durmadan şunları tekrarlıyordu:

«Bir kaçak! Kaptan gemide kaçak olduğunu anlayınca mutlaka denize atar.»

Az sonra büyük bir dikkatle yukarı çıkan merdivenleri tırmanmağa başladı. Bütün tayfalar harıl harıl çalışıyorlardı. Güverte bir arı kovanını andırıyordu.

Gemicilerden biri onu görünce,

«Aylak aylak ne duruyorsun?» diye tersledi. «Yapılacak bir sürü iş var.»

Sonra eline bir kangal ip tutuşturarak güverteyi işaret etti. Juan buna pek sevinmişti. Hiç değilse kaptan hâlâ gemide olduğunu anlayıncaya kadar tehlike yoktu.

Juan güvertede bitmek tükenmek bilmiyen işlerle uğraşırken vaktin nasıl geçtiğini anlamıyordu bile.

Günler birbirini kovalıyordu. Tayfalar onu kendilerinden biri sanıyorlardı.

Havanın son derece sakin olduğu bir akşamüstü Juan güvertede durmuş hem dinleniyor hem de etrafını seyrediyordu. Gemiye bindiğindenberi kaptanı bir kere bile görmemişti. Yalnız tayfalardan onun kamarasında vaktini harita ve şemaları incelemekle geçirdiğini öğrenmişti.

Bir ara az ilerde iki tayfanın usulca konuştuklarını farketti.

Kulak kabarttı. Tayfalardan biri korkulu bir sesle şöyle diyordu:

«Biliyor musun, Karanlık Denizi'ne giriyoruz. Öyle bir denizmiş ki bu, sulardan gemileri bir kâğıt gibi parça parça ediverecek korkunç canavarlar fırlıyormuş.»

Bunları duyunca eski denizcilerden dinlediği korkunç masallar Juanın gözlerinin önünde canlandı. Bunların hemen hemen hepsinde Okyanus denilen uçsuz bucaksız denize açılan gemilerin bir gün kurtulunması imkânsız bir çıkmaza girdiğinden uzun uzun bahsedilirdi. Kimbilir belki kendileri de şimdi, tabiat kanunlarının geçmediği işte o Karanlık Denizi'ne giriyorlardı. Bu arada gemilerdeki bütün demir parçalarını çekerek onları parça parça eden dev gibi mıknatıs dağlarından da sık sık söz edildiği aklına geldi. Acaba kendilerini ne gibi bir felâket bekliyordu?

Juan yerine yattı ama rahat bir uyku uyuyamadı. Sabahleyin uyandığında ortalığı derin bir sessizlik kaplamıştı. Eski geminin gıcırtısı dinmişti. Delikanlı hemen üstündeki yorganı bir yana fırlatarak güverteye koştu. Korktuğu şeyin başlarına geldiğini bir bakışta anladı. Çünkü «Ot Denizi» ne girmişlerdi. Etraflarında parçalanmış gemilerden kopan tahta parçaları yüzüyordu. Çevik Pinta ve minik Nina az ötelerinde taş gibi kıpırdamadan duruyorlardı. En ufak bir rüzgâr bile yoktu. Tayfaların hepsi güverteye toplanmışlar bu duruma karşı hiçbir şey yapamanın üzüntüsü içindeydiler.

Bir ara Juan başını çevirince kaptanla gözgöze geldi. Öylesine korkmuştu ki, hemen kaçmak için ileri atıldı.

Kaptan elini çocuğun omuzuna koyarak,

«Dur delikanlı! Dur!» dedi. «Bu eski tekneyi seviyorsun değil mi? Öyleyse onu kurtarmanın yollarını birlikte araştıralım.» Sesi öylesine tatlıydı ki, geçen defa olduğu gibi çocuk yine bütün korkusunu unuttu. Demek kaptan onun gemide olduğunu taa başından beri biliyor ve sesini çıkarmıyordu.

Bir süre ikisi birlikte hiç konuşmadan öylece durdular.

Bir ara hafif bir esinti oldu. Gemi şöyle bir sallandı sonra tekrar hareketsiz kal-

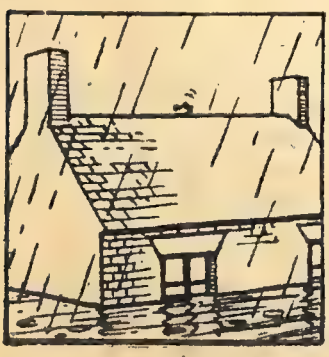

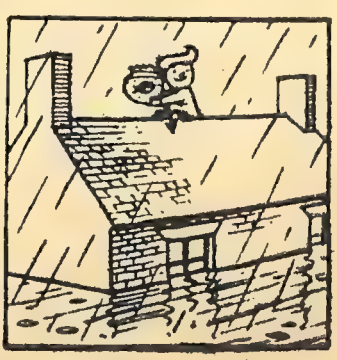

Balıkçıl

Bir gün uzun bacakları üstünde balıkçıl
Uzun boynuna takılmış upuzun bir gaga,
Dolaşıyordu bir su kıyısında.
Su en güzel günlerdeki gibi pırıl pırıl.
Güzel turna kardeş fır dönüyordu içinde,
O nefis yayın kardeşle birlikte.
Balıkçıla o kadar yaklaşıyorlardı ki
Uzansa hepsini yakalayıverecekti.
Ama hiçbir şey yapmadı, bekledi,
Karnım biraz daha acıksın dedi.
Muntazam yaşardı, vakitsiz yemek
yemezdi.
Nelerden sonra hazret acıktığını sezdi.
Yavaşça kıyıya doğru yaklaştı.
Bu sefer de sazanlar dolaşıyordu suda.
Bekliyecekti, hoşuna gitmemişti bu da.
Nedense biraz fazla nâmizaçtı.
Beğenmezdi öyle değme yemeği;
«Sazana mı kaldı» diyordu «kuşların
beyi?»
«Bununla doyacağım. Beni ne sanıyor-
lar?»
Sazan da gitti; şimdi bir kaya balığı var;
Onunla da koskoca balıkçıl nasıl doyar?
«Allah korusun» diyordu «kımıldamam
bile»
Ama sonra daha azı için kımıldadı.
Kalmamıştı suda balığın adı.
Acıkmıştı, bir sümüklü böceğe rastladı;
Bir anda yaladı yuttu lezzetle.
Pek o kadar müşkülpesent olmayın.
Bu dünyada, en fazla, uysallar rahat
eder
Aç gözlülük ederseniz, eldeki de gider;
Hiçbir şeyi küçük görmeyin sakın.

La Fontaine'den Çeviren:
Orhan Veli Kanık
(La Fontaine'in masalları -
Doğan Kardeş Yayınları.)

dı. Çekirdekten yetişme bir gemici olan çocuğun gözünden Pinta'nın yelkenlerinin şiştiği ve kendisini bu «ot denizinden kurtarmak üzere olduğu kaçmadı. Nina da onun dümen suyundaydı. Fakat büyük amiral gemisi yosun ve ot parçalarıyla çepeçevre sarılmış yerinden bile kıpırdıyamıyordu.

Amiral derin derin içini çekerek kamarasının yolunu tuttu.

Çocuk bütün cesaretini toplıyarak,

«Bir dakika beni dinlemek lûtfunda bulunur musunuz? dedi. «Eski kaptanımızın rüzgâr dindiğinde geminin hızını arttırmak için uyguladığı bir hileyi tekrarlamaya izin verin.»

Amiral başını evet anlamında salladı.

Çocuk hemen arka güvertedeki direğe tırmandı. Mizana yelkenini bir parçacık gevşetti. Sonra direk üstündeki gözcü kulesini geçerek gabya yelkenine de hafif bir bolluk verdi. Sonra ana direğe tırmandı. Bunun da yelkenini biraz gevşetti. Bu arada diğer iki yelkene hiç dokunmamıştı.

Az sonra çok hafif bir esintiyle yelkenler şişti, gemi gıcırtılar çatırtılar çıkararak kendini saran yeşillik ağından kurtuldu. İleri doğru süzüldü.

Santa Maria'nın bütün tayfaları sevinç naraları atarak, havalara zıplıyorlardı.

Amiral başını kaldırdı, kıvançla direkteki çocuğa baktı, sonra kamarasına girdi.

Küçük Juan büyük bir iş başarmanın sevinci içinde kaptanın az önce söylediklerini tekrar duyar gibi oluyordu. İkimiz birlikte sevgili Santa Maria'mızı o göz kamaştırıcı zenginlikler ülkesine götüreceğiz.»

Sonra bir tavşan çevikliğiyle yere atladı ve tayfa kardeşlerinin arasına karıştı.

Hele bir keseyim

BİZİM apartman çift dairedir, senelerdenberi bitişik kiracılarla komşuluk yaparız, birbirimize sık sık gider geliriz, ahbaplığımız o derece ileri ki, sanki bir aile gibiyiz, neşemiz neşe, üzüntülerimiz üzüntü olur. Anne, baba, büyükanne, iki de çocukları var. Küçük oğlunun adı Mustafa, ateş gibi çalışkan, büyüklere hürmette kusur etmiyen efendi bir orta okul öğrencisi. Ona arkadaşları hep mıstık der; bazan arkadaş topluluklarında :

Mustafa Mıstık
Arabaya kıstık
Beş mum yaktık
Seyrine baktık

diye şaka ederler. O hep güler hiç kızmaz, zekâ ve efendiliğini hiç kaybetmez. Geçen sabah hastahaneye giderken komşumuzun kapısından gelen seslere kulak kabartmamazlık edemedim, büyükanne bas bas bağırıyordu :

— Kıpırdama, hele bir keseyim bir şeyin kalmaz.

Mustafa :

— Kestiremem anneanne, kestirmem diye ağlayıp duruyordu. Kendi kendime :

— Ne kesiyorlar, neyi kesmek istiyorlar diye merak ettim, ve kapılarının zilini çaldım. Anneanne kıpkırmızı yüzle kapıyı açtı :

— Hay allah sizden razı olsun. İyi adam lâfı üzerine gelir. Şimdi hatırımdan sizi geçiriyordum. Mustafa hasta, sarılık oldu, ateşi de var. Dilinin altı ile kaşlarının arasını keseyim iyi olsun istedim.

— Afacan, olmaz olmaz diye ortalığı telâşa verdi, neticede oğlum uyandı. Doktor Kâmran beye haber verelim dedi. Zamane gençlik. İnsan evlâdını doğuruyor, gönlünü doğuramıyor. Kocakarı ilâcı bilgisi kaş yapayım derken göz çıkarır anne demez mi bak oğlum?

— Teyzeciğim, oğlunuz haklı, 20 nci asırda bu eski usullere müracaat edilmez, hele ben Mustafa'yı bir muayene edeyim...

Gözlerinin akına varıncaya kadar sararmış yavrucak. Karaciğer bölgesine el sürdürmüyor, iştahtan kesilmiş, ne yese çıkarıyor, bulantı eksik değil. Sordum idrarı da koyu çay gibi geliyormuş. Birkaç gündür ateşi 38-39 civarında imiş, soğuk almıştır diye ehemmiyet vermemişler, iştahtan kesilmiş.

— İyi ki, dilinin altını kesmemişsiniz teyzeciğim, bu bulaşıcı bir hastalıktır.

— Bir yaşıma daha bastım doktor, sarılığın da bulaşıcı olanını ilk duyuyorum.

— Sarılık cins cinstir. Sarı olanı virüs cinsi mikroplarla hastadan sağlama hapşırık, aksırık, temasla geçer, hekimler bu şekil sarılığa (Viral Hepatit) veya (İnfeksiöz hepatit) derler, okullarda. toplu yerlerde, kışlalarda, fabrikalarda sık sık rastlanır.

Mustafa?

— Efendim,

— Sizin sınıfta sarılıktan hasta olup da okula gelmiyen var mı?

(Devamı Sh. 45 de)

Kırmızı Balık Uçurtma

KİM daracık Çin sokaklarında Chang'ın oyuncakçı dükkânına doğru koşuyordu. Sabah ayazı gözlerini yaşarttığından ikide bir gözlerini kırpıştırıp duruyordu. Köşeye gelince durdu, dağa tırmanan treni seyretti Sonra o göz alıcı kırmızı balık uçurtmayı bir an görebilmek için hızlı hızlı karşıya geçti.

Tavana asılı uçurtma, çocuk kapıyı açınca hafifçe sallandı. Tezgâhtaki kadın daha başını kaldırmadan Kim, «Şu kırmızı balık uçurtma kaça?» diye sordu.

Chang teyze gözlerini uçurtmadan ayırmıyan çocuğa bakıp, «O mu?» dedi, «sana iki dolâra olur.»

Kim «Çok da pahalıymış» dedi. Kadın «öyle öyle ama ülkenin en güzel uçurtmasıdır. İnan ki, bir eşini daha bulamazsın.» Çocuk son bir defa daha uçurtmaya baktıktan sonra kendi kendine «Çindeki en güzel uçurtma» diye mırıldanarak dışarı çıktı.

Hızlı hızlı yürüyordu. Bir ara koşmağa başladı. Altın Kapı köprüsünün altında babasıyla buluşup balık tutacaklardı. Dükkânların çoğu daha yeni açılıyordu. Sokaklardan geçen arabaların çıngırakları sanki «Çın-çın-çın Kırmızı Balık Uçurtma, Kırmızı Balık Uçurtma» der gibiydi

Kim yolun sonuna gelince çabucak köprüye varmak için bir taksiye atladı. Şoför çocuğun elindeki oltayı görünce «Bugün balık tutmak niyetindesin galiba» dedi. «Neden olmasın» dedi Kim.«Akşama kadar bekle görürsün».

Çok geçmeden Altın Kapı Köprüsüne geldiler. Ağır ağır açılmakta olan sis bulutları köprünün kırmızı dev direkleri etrafında yer yer toplanmışlardı. Taksi durdu. Çocuk arabadan fırlayıp babasını bulacağı yere doğru koşmağa başladı.

Rüzgâr uçurmasın diye de elleriyle kasketini sımsıkı tutuyordu.

Uzaktan babasını görünce sevinçle «Müjde babacığım, müjde.» diye bağırdı. İyice yaklaşınca bir solukta yeni yıl şenlikleri için tam istediği gibi bir uçurtma bulduğunu söyledi. Ve elleriyle kollarıyla işaretler yaparak heyecanla dükkândaki uçurtmayı anlatmağa başladı. «Gördüğün bütün uçurtmalardan kocaman. Kendisi kırmızı, üstünde de altın yaldızdan süsleri var» Sonra sesini alçaltarak «Fiyatı da iki dolârmış» deyip sabırsızlıkla babasının yüzüne baktı.

Babası oltasının ucundaki kıpırdanışa öylesine dalmıştı ki, çocuğun söylediklerini duymadı bile. Kim boşuna uğraştığını görerek oltasına yem takıp suya attı sonra ipini bir direğe bağlayıp, yengeç toplamağa çıktı. Kıyı boyunca bir sürü taş vardı Bir yandan onların altlarını ararken, bir yandan da uçurtmayı nasıl alabileceğini düşünüp duruyordu.

Aklından binbir düşünce geçiyordu. «Babamın dükkânında alışveriş işlerine yardım ederim. Alınan malları sahiplerine taşırım. «Böylece uçurtmayı alırım». Sonra kendi kendine «Şimdiye kadar bu işleri, hep bedava olarak yaptım. Bundan sonra para vereceğini hiç sanmıyorum» diye mırıldandı. «Öyleyse tuttuğum balıkları Ling Fu amcanın balık pazarına götürüp satayım.»

Bu fikir çok hoşuna gitmişti. Hemen planı uygulamağa başlamalıydı.

Eve dönerlerken çocuk büyük balıkçı dükkânının önüne gelince babasından ayrılıp içeri girdi, «Ling Fu amca» dedi. «Yılbaşı şenliklerine katılmak ve seyretmek için ülkenin dört bucağından herkes buraya akın edecek.»

Adam kocaman bir balığı tartarken «öyle, öyle» dedi.

Çocuk cesaret alarak, «O zaman daha çok balığa ihtiyacınız olacak. Övünmek gibi olmasın ben çok usta bir balıkçıyım. Attığım olta boş çıkmaz. Size gerektiği kadar balık tutabilirim.»

Ling Fu amca biraz düşündükten sonra, «Yavrum» dedi «Bundan fazla balığı imkânı yok satamam ama yengeç miktarını arttırırsam iyi olacak. İki haftalık ihtiyacımı karşılarsan sana iki dolâr veririm» dedi. Çocuk kulaklarına inanamadı. Her şey tam istediği gibi yürüyordu. Adama üst üste teşekkürler ederek dükkândan ayrıldı.

Artık sabahleyin erkenden kalkıp güneş batıncaya kadar yengeç topluyordu. Köprü günün her saatinde başka türlü olurdu. Sabah erken, iş vaktinden önce köprü ıssız, tenha ve kederliydi. Pırıl pırıl güneş ışığı altında da neşeli bir insanı andırırdı

Şenlik günü gelip çatmıştı. Çocuk sepetini yengeç doldurup dükkâna gitti. Ling Fu amca çocuğa teşekkür ettikten sonra eline parasını verdi.

Kim doğruca oyuncak Pazarına koştu. Chang teyze daha onu görür görmez uçurtmayı çözüp «Nerelerdesin? Ne zamandır seni bekliyordum» dedi. «Haydi çabuk ol. Gösteriler başlamak üzere. Geçite katılacaklar sıra oluyorlar bile.»

Yürüyüş boyunca kırmızı balık uçurtma bütün öteki uçurtmalardan çok daha yükseklerde uçuyordu. Kim düşündü: «Eğer en güzel, en fazla yükselen uçurtmaya bir armağan verilseydi bunu mutlaka benimki kazanırdı.»

O günden sonra artık çocuk uçurtmasını her gittiği yere götürmeğe başladı. Geceleri karyolasının demirine bağlıyordu. Okula bile birlikte gidiyorlardı.

Şenliklerden bir hafta sonra Kim balık avlamağa çıktı. Tabiî uçurtması da yanındaydı.

O gün hava çok rüzgârlıydı. Uçurtma ikide bir aşağı doğru baş vuruyordu.

Çocuk rahatça balık tutabilmek için sevgili oyuncağını köprünün ayaklarından birine bağlayıp, «sen burada uslu uslu dur bakayım» diye tembihledi.

Oltasına yem takıp suya attı. Aniden öyle şiddetli bir rüzgâr esmeğe başladı ki, çocukçağız dengesini kaybetti. Az kalsın yere düşecekti. Hemen dönüp uçurtmasına baktı. Olanlar olmuştu. Uçurtma ipini koparmış durmadan yükseliyordu.

Kim, «Dur! dur!» diye haykırıp ileri atıldı ama çok geç kalmıştı. Artık sevgili uçurtmasına erişmesine imkân yoktu.

Çocukcağız çaresizlik içinde, uçurtma havada taklalar atarak yükseldikçe arkasından «Geri dön! geri dön!» diye bağırıp duruyordu. Uçurtma bir ara köprüye doğru yöneldi. Direklere çarpıp parçalanacak diye Kim'in içi gidiyordu. Korktuğu olmadı. Fakat durmadan yükseliyordu.

Birden kırmızı balık uçurtmanın arkasında sallanan upuzun ip asma köprünün çelik direklerinden birinin tepesine takıldı. Güzelim uçurtma rüzgârda nazlı nazlı süzülmeye başladı. Bu güzel manzarayı gören çocuk göğsü kabararak «Ah! Ne kadar da hoş» demekten kendini alamadı. «Eminim yeryüzünde bundan daha güzel ve daha yükseklere çıkan bir uçurtma yoktur.»

İlâncılık 9192 - 1

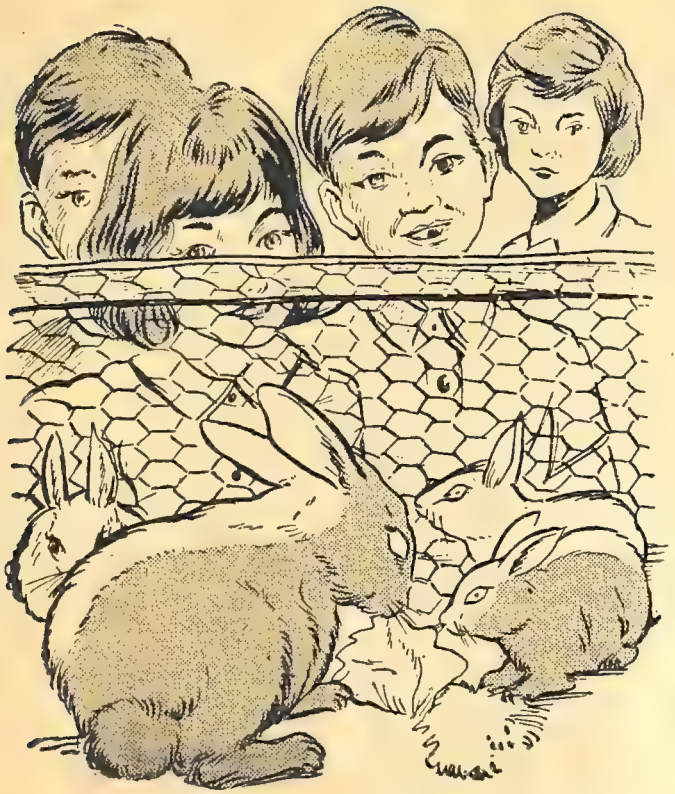

Tavşan Topkuyruk da Sınıfını geçti

TAVŞAN Topkuyruk'un şimdi yeni bir evi var!

Bu yeni yuva hemen aklınıza geldiği gibi ormanda değil.

Herhangi bir tarlada da değil.

Öyleyse bir evdeki kafes falan diyeceksiniz. Yanıldınız işte.

Olsa olsa bir hayvanat bahçesidir demeyin çünkü o da değil.

Topkuyruğun yeni yuvası, şaşırmak yok, bir okuldaydı. Evet, evet, tıpkı sizinkine benziyen bir okul!

Minik tavşan daha dün, şehrin en büyük hayvanat çehsindeki kocaman kafesinde annesi ve dört kardeşiyle birlikte oturuyordu. Bugün ise hayatı çok değişti. Gerçi yine bir kafes içindeydi. Ama artık tek başına değildi. Üstelik bir sürü meraklı göz de her gün süzüp duruyordu. Birinci sınıf öğrencileri hayat bilgisi dersinde Topkuyruğu inceliyorlardı.

Topkuyruğun bu sınıfa nasıl geldiğini merak ettiniz değil mi? Öyleyse ilkin onun başından geçenleri kısaca anlatıverelim:

Kasım sonlarına doğruydu, havanın açık olduğu bir gün Suna öğretmen birinci sınıflarını geziye çıkardı. İlkin okuldan istasyona kadar yürüdüler. Sonra herkes biletini aldı. Kısa bir tren yolculuğundan sonra şehrin merkezine geldiler. Bindikleri kocaman otobüs onları parkın önünde bıraktı.

Parkta salıncaklara, atlı karıncalara bindiler, türlü türlü oyunlar oynadılar.

Gezi programlarının sonunda hayvanat bahçesini dolaşacaklardı.

Fırça gibi sık tüylü upuzun kuyruklu sincapları, kuyruklarıyla demir parmaklıklara tutunarak türlü türlü oyunlar yapan, verilen muzları ustalıkla soyarak yiyen maymunları, filleri ve daha bir sürü hayvanı gördükten sonra içi kar gibi beyaz tavşanlarla dolu bir kafesin önüne geldiler.

Sınıfta hayvanlara karşı aşırı sevgisiyle tanınan Mehmet onları görünce dayanamadı ve öğretmene,

«Birini evde besliyemez miyim?» diye sordu.

Suna öğretmen gülerek,

«Güzel bir fikir ama, Mehmet» dedi «Tavşanlar benim değil ki! Bakıcılarına sorsan daha iyi edersin.» Mehmet hemen az ötede maymunlara su veren adamın yanına koştu. Ötekiler de onun peşinden seyirttiler.

Mehmet,

«Affedersiniz, efendim» dedi. «Sizden bir şey rica edecektik. Acaba şu tavşanlardan birini bize veremez misiniz? Okulumuza götürmek istiyoruz. Hiç merak etmeyin çok iyi bakarız.»

Fatoş hemen, atıldı.

«Öğretmenimiz de sınıfımızda beslememize izin veriyor.»

Bakıcı gülümsedi.

«Tavşanların okula gittiğini hiç duymamıştım ama» dedi. «Mademki hayvanları bu kadar çok seviyorsunuz eğer taşıyacak bir şey bulabilirseniz yavrulardan birini size vereyim.»

Çocuklar hep bir ağızdan teşekkür ettikten sonra öğretmenin yanına koştular. Suna öğretmenin de yardımıyla büyükçe boş bir kutu buldular. Hayvan hava alabilsin diye kutunun yanlarına beşer delik açtılar.

Bakıcı kafesi açıp içinden

minik tavşanlardan birini çıkardı. Hayvanı kutuya yerleştirip kapağını kapattıktan sonra kutuyu öğretmene uzattı.

Çocuklar pek sevinmişlerdi. İçleri içlerine sığmıyor, bir an önce okula dönmeğe can atıyorlardı.

Tekrar otobüse bindiklerinde içlerinden biri artık kendilerinin bir tavşanı olduğunu şoför amcaya da müjdeledi.

Şoför amca,

«Çok güzel ama» dedi. «Adı ne?»

Ahmet şaşırıp kalmıştı.

«Sahi» dedi. «Biz de bilmiyoruz.»

Çocuklar bir süre düşündüler. Sevimli tavşanlarına ne ad koyacaklarını bilemiyorlardı.

Fatma,

«Hop-hop nasıl?» diye sordu.

Fakat bu isim pek beğenilmediğinden, herkes yeniden daha uygun bir ad düşünmeğe koyuldu.

Ayten,

«Tavşan Kardeş nasıl?» dedi.

O sırada «Alis Harikalar Diyarında» adlı kitabı okuyan Meral,

«Beyaz Tavşan olsun» dedi.

Öteki çocuklar, «Olmaz, olmaz!» diye bağırdılar. «Bu adların hiçbirini beğenmedik.»

Onların konuşmalarına kulak kabartan şoför amca da şöyle bir şey ileri sürdü:

«Baksanıza» dedi. «Upuzun kulaklarına karşılık kuyruğu minik bir topu andırıyor. Niye Topkuyruk demiyorsunuz ona?»

Bu ad çocukların da çok hoşuna gitmişti. Öğretmen de çok uygun bulmuştu. Böylece minik tavşana Topkuyruk adı takıldı.

Şimdi tekrar hikâyemizin başına yani birinci sınıfın hayat bilgisi dersine dönelim:

Topkuyruk ilkin çevresini pek yadırgamıştı. Ürkerek kafesinin bir köşesine çekilmişti. Kulakları da titriyordu. Hiç kıpırdamadan öyle duruyordu.

Çocuklar da son derece sessizdiler. Öğretmen onlara, hayvan yeni yuvasına alışıncaya kadar hiç ses çıkarmamalarını tembihlemişti.

Topkuyruk ortalığı sakin görünce biraz cesaretlendi. Etrafına bakınmağa başladı. Az ilerisinde duran havucu gördü. Öylesine de acıkmıştı ki, ağzı sulandı. Bir iki kere bıyıklarını oynattıktan sonra ürkek ürkek havuca sokulmağa başladı. Tam bu sırada sokakta bir köpek havladı. Hayvan korkudan tekrar köşesine büzülüverdi. Kulaklarını dikmiş pembe gözlerini iri iri açmış büyük bir dikkatle etrafı dinliyordu.

Sınıfta çıt çıkmıyordu. Az sonra ortalıkta korkulacak hiçbir şey olmadığını görerek tekrar havuca doğru ilerlemeğe başladı. Bu defa onu korkutacak hiçbir şey olmadı. Havucu kemirirken bir yandan da etrafını kolaçan ediyordu. Az sonra havuç bitti.

Öğretmen tahtanın bir köşesine «Topkuyruk», az ötesine «yedi», bunların arasına da «bir havuç» kelimelerini yazdı.

Meral'e cümleyi yüksek sesle okuttu. Sonra bütün çocuklar cümleyi defterlerine geçirdiler.

Topkuyruk çocuklara her gün yeni yeni kelimeler öğretiyordu. Bu arada «su» «marul» «içmek», «kulak», «burun», «kemirmek», «lâhana» gibi şeyleri yazmayı ve hecelemeyi iyice öğrendiler.

Bir gün resim dersinde hepsi Topkuyruğun resmini çizdi. En güzelini Ahmet yapmıştı. Onunkini sınıfın duvarına astılar.

Her gün akşam üstü okul dağılırken Suna Öğretmen öğrencilerden ikisine Topkuyruğun ertesi günkü yiyeceğini getirmesini söylüyordu Sınıftan iki kişiyi hayvanın suyunu sık sık tazelemek, ikisini de kümesin tabanına yayılan gazeteyi her gün değiştirmek işiyle görevlendirmişti.

Topkuyruk lahanaya bayılıyordu. Ayrıca yonca, havuç, turp da sevdiği yiyecekler arasındaydı. Artık gürültüden de korkmuyordu. Çocuklara öylesine alışmıştı ki, uzattıkları şeyleri ellerinden yiyor kendisini okşarlarken yerinden kıpırdamıyordu. Çocuklar da onu çok, pek çok seviyorlardı.

Fakat öyle çabuk büyüyordu ki, çok geçmeden kafesi küçük gelmeğe başladı.

Bir gün Suna Öğretmen

(Devamı Sh. 50 de)

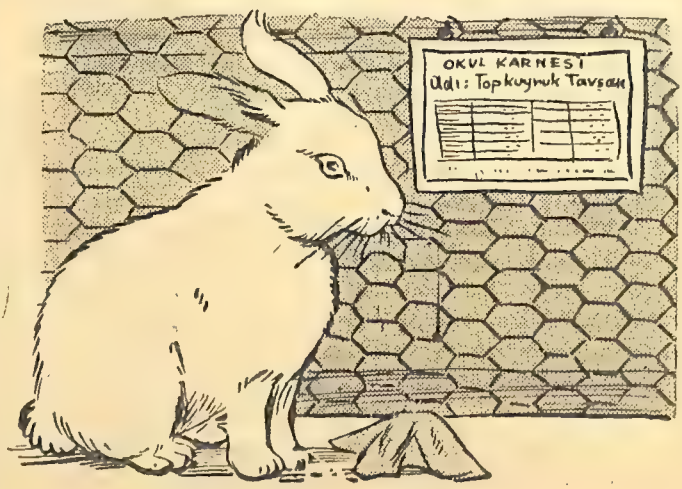

Müzik Köşemiz

Jacques Offenbach

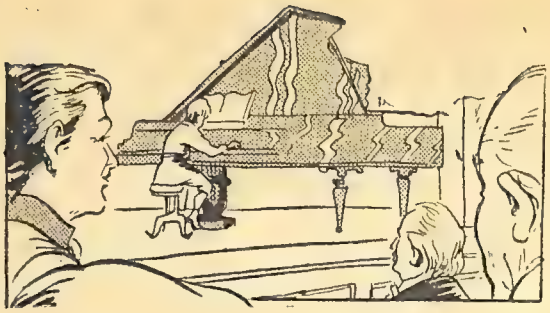

JAQUES Offenbach müziğe karşı olan istidadına kendisi bile hayrandı. Tanrının verdiği bu büyük hediyeyi zaman zaman tanımlamak istemiş fakat her defasında bu üstün yeterliği bütünüyle anlatabilecek sıfatlar bulmakta güçlük çektiğini belirtmiştir.

Hayatının her devrinde, elinde türlü hünerleri bulunan, akıllara durgunluk verici bir oyuncağı olan bir çocuk gibiydi. Sınırsız mutluluğu, canlılığı, coşkunluğu, neşe fışkıran bestelerinde olduğu gibi yansımaktadır. Öte yandan tanrının ona verdiği bu paha biçilmez armağan kendisini hiç rahat bırakmamış, ömrü boyunca onu durmadan besteler yapmağa adeta zorlamıştır.

Arkadaşlarından biri bu müzik ustasının özel hayatına ait bir sahneyi şöyle çizmektedir:

«Çocukları etrafında gürültü patırdı ederek oynamakta, öte yandan dostları avaz avaz bir şeyler konuşmakta veya ona sorular sormaktadır. O da bunları cevaplandırmakta, şakalar yapmakta bu arada sağ eli de boş durmamakta hep bir şeyler yazmaktadır.»

Hayatının sonlarına doğru, kendi kendini bu üstün yeterliğini gerektiği gibi kullanamamakla suçlamağa başladı. Bu sırada ününü bütün dünyaya yaymış olan yüzden fazla eseri bulunan bir besteciydi, fakat hiç birini kendisini ölümünden sonra yaşatabilecek güçte bulmuyordu. İşte bu karamsar kuruntular, onu gerçekten ölümsüzlüğe ulaştıran bir sanat şaheseri yaratmasına sebep oldu.

Melodisi hemen hemen bütün okul çocuklarının kafasında yer etmiş olan barkarol'ün geçtiği Hoffmann'ın hikâyeleri adlı opera, bestecinin yaratıcılığını yüzyıllar boyunca taptaze ayakta tutabilecektir.

Offenbach, ünlü müzik ustalarının dünyaya akın ettiği bir devrede on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında doğmuştur. Örneğin, Berlioz, Mendellsohn, Schumann, Chopin, Lizst, Wagner, Verdi hep aynı çağın çocuklarıdır.

Offenbach 20 Haziran 1819 da Almanya'nın Cologne şehrinde dünyaya geldi. Baba, İsaac Juad Eberst, kitap ciltliyerek evini geçindiriyordu. Kendisi Main nehri üzerindeki kasabalardan biri olan Offenbach'da doğmuştu. Gençliğinde şehir şehir dolaşarak ancak ekmek parasını çıkarabilecek kadar kazanabilen gezici bir çalgıcıydı. Kendisine Offenbach'lı derlerdi. Aradan yıllar geçince herkes onu Offenbach olarak tanımağa başladı. Müziği delicesine sevmesine karşılık eline hiç denilecek kadar az para geçiyordu. Bu yüzden eski mesleğini bırakmak zorundaydı. Yedinci çocuğu, Jacob onun başlıca kıvanç kaynağıydı. Ötekiler de müziğe son derece bağlıydılar ama o doğuştan müzikçiydi. Öyle ki, altı yaşındayken keman çalmağa, sekizinde de besteler yapmağa başlamıştı.

On iki yaşındayken üç kardeş bir yaylı sazlar üçlüsü kurup lokanta ve eğlence yerlerinde çalışarak evin geçimine yardıma başladılar.

On dört yaşına geldiğinde artık Cologne'daki müzik öğretmenlerinin ona öğretebilecekleri hiçbir şey kalmamıştı.

Baba bu üstün yaratılışlı çocuğu Paris'e götürdü. Paris Konservatuvarına yazıldıysa da ancak bir yıl kadar devam etti.

Müzik eğitimini niçin yarıda bıraktığını bilmiyoruz.

Konservatuvardan çıktıktan sonra, Opera, Komik orkestrasında viyolonsel çalmağa başladı. Bu çok az para getiren, üstelik yaratma gücünü körleten bir işti.

Büyük bir para sıkıntısı çekiyordu ama yine de etrafı bir sürü arkadaşla çevriliydi. Zaten kendisi de yalnızlıktan adeta korkardı. Viyolonsel çalışırken bile yanında dostlarının bulunmasını isterdi.

Devrin Paris'i neşe ve ışık içinde yüzüyordu. Napolyon harpleri sonrası eğlence çok önem kazanmıştı.

Zenginler sık sık göz kamaştırıcı balolar toplantılar veriyorlardı. Bu arada müzisyenler her topluluğun en baş konuklarıydı. Fakat ellerine bir kuruş bile geçmiyordu.

Offenbach Opera Komik orkestrasında sürekli olarak üç yıl çalıştıktan sonra, yavaş yavaş bu toplantılara da katılmağa başladı. O sırada daha on dokuz yaşındaki çok kısa bir sürede, büyük bir başarıya ulaştı.

Onu bir şeyler bestelemeğe zorlıyan kuvvet öylesine artmıştı ki, bu arada bir yandan da durmadan dans müziği, etkileyici şarkılar yaratıyordu. Bunlar kendisine pek az gelir sağlıyordu. Bütün gücünü sahne için yaptığı bestelere harcamasına karşılık hiç kimse bunlara önem vermiyordu. İşte onun en büyük derdi de Tiyatro müziği alanında bir dehâ ve devrinden kat kat ilerde olmasıydı.

Besteleri kendi deyişiyle, «Gerçekten neşeli, coşturucu ve zeki nüktelerle dopdolu bir müzikti.»

On yedi yıl kadar bu yeni müzik kolunun benimsenebilmesi için boşu boşuna bir savaşa girişti.

Sonunda 1853 de ancak 43 yaşındayken tiyatrolardan birini bir perdelik bir operasını sahneye koymaya razı edebildi.

ÖFKE

Ben çok öfkeleniyorum bir adama,
Mektebin içinde o adam
Ağacın yanına çöp tenekesi koyuyor,
Ben o ağacı çok seviyorum,
Güzellikler gönderiyor
Kuşların şarkılarını gönderiyor bana,

Her gün öfkeleniyorum ben ona,
Ve söyleniyorum.
Zaten o kesmişti ağacı,
Ben çok çok üzülmüştüm,
Ağlamıştım iki kere uzun
Bir daha hiçbir şey göndermiyecek odama.

Yanık çöpleri koyuyor ağacın yanına,
Ağaç yanacak diye ben çok korktum,
Öfkelendim, bağırdım ben adama.
Dalları kestiğini hiç unutmadım,
O gün öylece geçti.

Adam çok çirkin görünüyor bana.
Öfkem hiç geçmiyor o adama,
Her gün görüyorum çünkü, her gün
Ağacın yanına hiç yakışmıyor çöp tenekesi,
Acaba dallarını keserken duyar mı ağaç?
Çöp tenekesini görür mü dibinde,
Acaba o da, görürse kızar mı adama?...

İdil ÖZERDEM

Ama bunun da ömrü pek kısa oldu.

Başarı yıldızı ancak iki yıl sonra parlamağa başladı. Louis Bonaparte, bir III. Napoleon olarak imparatorluğunu ilân ettikten sonra sallanan tahtını biraz olsun sağlamlaştırabilmek için 1855 yılı mayısında Paris'de büyük bir dünya fuarı açtı. İşte bu sırada Offenbach da şöyle düşünüyordu. Eğer allahın ona verdiği büyük armağanı bütün dünyanın da kendisi gibi takdir etmesini istiyorsa böyle bir fırsattan faydalanarak onu gözler önüne sermesi gerekiyordu.

Sergi civarında yıllardanberi kullanılmayan küçük, eski bir tiyatro vardı. İşte onu kiralayıp içini yeni baştan düzenlemeğe girişti.

«Parislilerin Büfesi» adını verdiği bu tiyatroda o, hem idareci, hem de sahne yöneticisi, besteci, orkestra şefi kısacası her şeydi. Bu çabaları karşılıksız kalmadı Tiyatro dolup taşmağa, biletler haftalarca önceden kapışılmağa başladı. Fuarı gezmeğe gelen yabancılar Offen-

Pul Köşesi

(Baştarafı Sh. 19 da)

posta ücretini aldıktan sonra, zarfın üzerine ÜCRETİ ALINMIŞTIR damgasını vuruyordu. Bu usul Türkiye'de 23 yıl sürdü. 13 Ocak 1863 de zamanın Posta Bakanı Agâh Efendi, İngiltere'de ve öteki ülkelerde de olduğu gibi pul bastırttı ve böylece Türkiye'de de posta pulu kullanılmağa başlandı. Bugüne kadar Türkiye'de 1900 adet kadar posta pulu çıkartılmıştır.

Zamanla bu posta pulları, yalnızca posta ücretini ödemek için kullanılan bir etiketten çok pul meraklılarının toplayıp koleksiyonunu yaptıkları bir bir nesne olmuştur. Böylece ilk pul koleksiyonları başlamıştır. Bugün pul albümü yapmak dünyada en yaygın bir koleksiyon şekli olmuştur.

Her memleket Posta İdaresi kendi yurdunun tarihini, ünlü kişilerini, tabiatını, hayvanlarını tanıtmak için pek çok pul çıkartmaktadır. Tek bir ülkenin pulunu toplamak bugün için çok güçtür, bu bakımdan yeniden pul toplamaya başlayanlar belirli bir konuyu ele alarak, bu konu ile ilgili, çeşitli memleketlerin pullarını toplayarak çok güzel ve öğretici koleksiyonlar yapmağa başlamışlardır.

Biz de sizlere bu sayımızdan başlıyarak türk ve dünya pulları üzerinde bilgi vermeğe çalışacağız. Böylelikle hem pul ve pulculuk üzerinde bilginiz artacak, hem de pullarla yeni yeni bilgiler edineceksiniz.

Pul merakı ve pul koleksiyonu yapmak bir kimseyi düzene, temizliğe ve araştırıcı olmağa zorlar. Elinize geçen herhangi bir pulun, neyi anlattığını öğrenmek için bilginizi genişletmek zorunda kalırsınız.

Arman Atuf Kansu

bach'ın bu neşe ve coşkunluk fışkıran müziğini dünyanın bir çok ülkelerinde dillere destan ettiler. Çok beklemişti ama çabaları boşa gitmedi.

Parislilerin Büfesi dar gelmeğe başlamıştı. Daha büyük bir yere taşındı. Bir sürü iş arasında, Offenbach bir yandan da fabrika hızıyla birbiri ardına yeni yeni parçalar yaratıyordu. Para bir yandan oluk gibi geliyor, öte yandan da masraflar karşısında yine aynı hızla eriyip gidiyordu. Başarısızlığa uğradığı zamanlar da olmuyor değildi. Fakat bunlar onun engin mutluluğunu gölgeliyecek şeyler değildi.

Yaşı ilerleyince romatizma ve astım belirtileri de başgösterdi ama bestecinin çocuksu neşesi yine eskisi gibiydi.

1873 de, 54 yaşındayken tekrar bir tiyatronun yönetimini üstüne aldı. Fakat dört yılda iflâs etti. Boğazına kadar borca batmıştı. Para kazanmak amacıyla New-York ve Philadelphia'da konser yönetme tekliflerini kabul ederek Amerika'ya gitti.

Dönüşünde o eski mutluluğunun en ufak bir izi bile kalmamıştı. Yakında öleceği fikri bütün neşesini altüst etmişti. Kendisini asıl törpüliyen kendi yeterliğinden gerektiği gibi faydalanamadığı, onu boşu boşuna harcadığı düşüncesiydi.

Başarı kazanmış eserlerini gözlerinin önüne getiriyordu. Orpheus Cehennemde, Güzel Helen, Paris Hayatı, Gerolstein Düşesi, fakat bunların hiçbirini kendi istediği yeterlikte görmüyordu.

Bu arada E.T.W. Hoffmann adlı bir alman yazarın hikâyelerine dayanılarak meydana getirilmiş olan yirmi beş yıl önceki bir oyun aklını kurcalamağa başlamıştı.

Bu opera üzerinde tam üç yıl büyük bir titizlikle çalıştı. 1880 yılının gözünde Opera Komik bunu sahneye koymayı üstüne aldı.

Offenbach tiyatro müdürüne şöyle bir haber yollamıştı «Çabuk olun, Operamı hemen oynayın. Bekliyemiyeceğim.»

1880 yılının ekiminde kostüm ve dekorların gecikmesi yüzünden; adını müzik tarihine altın harflerle yazan eserini, Hoffmann'ın Masallarını göremeden dünyaya gözlerini yumdu.

BİRAZ DA GÜLELİM

Uçaktaki bir yolcu diğerine — A! A! Yerdeki insanlara bak! Karıncalara benziyorlar.

Yanındaki — Doğru. Onlar karınca zaten. Daha kalkmadık ki!

★

Çavuş — Bölük dikkat! Şimdi herkes sol ayağını havaya kaldırıp öne uzatsın.

Sağını solunu şaşıran erlerden biri sol yerine sağ ayağını kaldırıp yanındaki arkadaşının sol ayağına paralel olarak öne uzattı.

Çavuş kızgın kızgın söylendi :

Kim bu iki ayağını birden kaldıran aptal?

★

Kutup bölgesinde araştırmalar yapan iki gezginden her biri kendi başarısının daha büyük olduğunu gösterebilmek için karşılaştıkları güçlükleri sayıp döküyorlardı.

Birinci Gezgin — Benim gittiğim yer öylesine soğuktu ki, bir ara yaktığımız mum buz tuttu. Sonra da bir türlü söndüremedik.

İkinci Gezgin — O da bir şey mi dostum. Bizim vardığımız yerde kelimeler daha ağzımdan çıkar çıkmaz donup saçak buzları gibi sarkıyordu. Ancak bunları ısıtıp ısıtıp birbirimizle anlaşmağa çalışıyorduk .

★

Anne küçük oğlunun hünerlerini arka arkaya sayıp dökerek misafirlenin kafasını iyice şişirmişti. Bir ara sözü çocuğun erken gelişmesine getirip şöyle dedi :

— Bizim Ali şimdi tam bir yaşında. Biliyor musun teyzesi sekiz aylıkken yürümeğe başlamıştı.

Misafir — Ne diyorsun? Öyleyse yavrucak şimdi hayli yorgundur!

★

Bir konserden sonra, konseri veren sanatçıyla bir müzik eleştiricisi konuşuyorlardı :

— Dün akşam, sesimin salonu nasıl doldurduğu dikkatinizi çekti herhalde ?

— Pek doğru. Dinleyicilerde kendilerine yer kalmadığını görerek salonu boşalttılar.

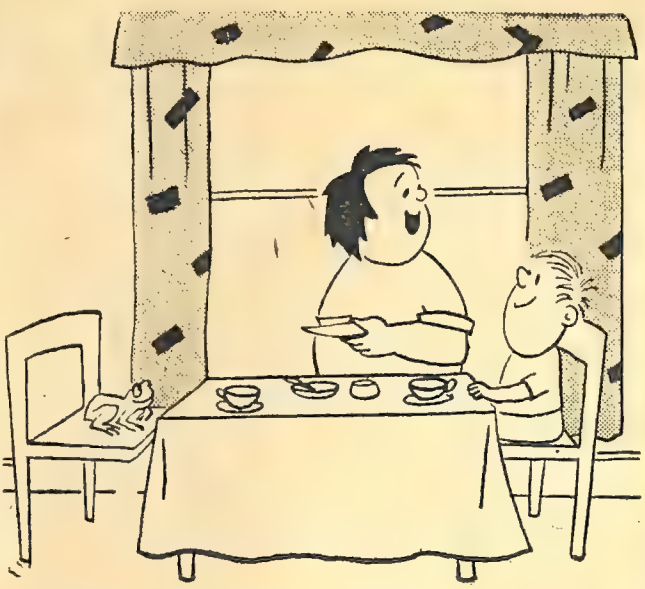

— Hani yemeğe bir arkadaşını çağırmıştın ?

(Zamanımızdan 1360 yıl kadar önce Hindistan'da yazılan KELİLE ve DİMNE adlı fabl (ders verici masal) kitabı pek meşhurdur. Beydaba adlı bir Hint düşünürü tarafından söylenen bu masalların her biri belli bir ahlâk konusu üzerine düzenlenmiştir. Aşağıdaki masalcık, aslını unutan, gözü ve gönlü pek yükseklerde olan kimseler için söylenmiştir.)

ŞEHRİN birinde her duası, Tanrı katında kabul olunan bir ihtiyar derviş varmış. Bu adam, bir gün deniz kenarında oturup dinlenirken, pençesinde bir fare yavrusu taşıyan bir çaylak görmüş. Adamcağız, fare yavrusuna merhametle bakarken çaylak nasılsa avını pençesinden kaçırmış ve fare yavrusu doğruca ihtiyarın yanına düşmüş. Derviş, yaralı fare yavrusunu yerden alıp paltosunun eteğine sararak evine getirmiş. Evde bir sevinçtir başlamış. Çoluk çocuk, fare yavrusunun bakımı için işi gücü bırakmışlar. Derviş, bu yüzden evdekilerin rahatı kaçmasın diye ellerini açıp:

— Tanrım, demiş, şu hayvancağızı güzel bir kız haline getir de kimse rahatsız olmasın!...

İhtiyarın duası hemen kabul olunmuş. Fare, birdenbire ortadan kaybolup evin kapısında ay yüzlü, kömür gözlü bir kız belirmiş.

İhtiyar adam, karısını yanına çağırmış:

— Hanım, demiş, bu güzel kız, bana Tanrı armağanıdır. Onu sana emanet ediyorum. Öteki çocuklara nasıl bakıyorsan buna da öylece bakarsın değil mi?...

— Elbette, sen hiç merak etme!

Gel zaman, git zaman, kız büyümüş, gelinlik çağına varmış. O zaman, babası bildiği ihtiyar onu yanına çağırarak:

— Kızım, demiş, artık yetiştin, evlenme zamanın geldi. Kendine bir eş seçmen gerekiyor. Gönlün kimi dilerse bana söyle emi?

Kız, başını önüne eğerek bir süre düşünmüş ve sonra:

— Mademki, demiş, bu seçme hakkını bana verdiniz, ben de kocamın en büyük ve güçlü bir varlık olmasını isterim!...

Ihtiyar, gülümsemiş:

— Anlaşıldı, sen güneşe varmak isteğindesin!... Senin bu dileğini yerine getirmeğe çalışacağım. Bugünden tezi yok, yola çıkıyorum.

Adam; kalkmış, dereler, ovalar, dağlar aşarak güneşe ulaşmış:

— Ey ulu varlık, bir kızım var; akıllı, uslu ve çok da güzel. Evlendirmeğe kalktım, seni diledi; çok kuvvetli ve büyük bir varlık istedi. Bu da ancak sen olabilirsin!...

Güneş, ağır ağır başını sallamış ve demiş ki:

— Hayır, bu evrende benden de güçlüsü var. Ona git!...

— Peki, o, kim olabilir?

— Rüzgâr, tabiî o, benden de güçlüdür. Çünkü ben onunla hareket ederim. Beni kolları arasına bir aldı mı istediği yere götürür. Beni sabahları doğudan alıp akşamları batıda bırakan kuvvetin rüzgâr olduğunu bilmez misin?

Bu söz üzerine tekrar yola koyulan ihtiyar adam, ormanlardan, derelerden geçerek rüzgârın alabildiğine estiği kayalıklara varmış:

— Ey büyük kuvvet! Kızım, bir tanem seninle evlenmek ister; onu alır mısın?

Rüzgâr, kamçı şaklamasını andıran sesiyle:

— Kızın yanılıyor ihtiyar,

demiş bir çırpıda, benden kuvvetli varlık da var.

— Nasıl olur?

— Elbette, şu dağı görüyor musun? İşte o!... Yıllardan beri onu yerinden oynatmağa, sarsmağa çalıştığım halde başaramadım.

İhtiyar derviş, arkasındaki yüce dağa uzun uzun seslenmiş:

— Ey ulların ulusu dağ!.. Sen güneşten de, rüzgârdan da kuvvetlisin, kızımla evlenir misin?...

İhtiyarın sesi yankılar yaparken dağ dile gelip demiş ki:

— Görünüşe aldanmamalı dostum, benden daha kuvvetli olan da var. Bazan ummadığın taş baş yarar!... Benden daha kuvvetli olan nedir bilir misin? Bir fare! Evet, fare!... Rüzgâr, beni yerimden oynatamaz ama ufak bir fare içimi, bağrımı delip kendisine yuva yapar. Bak, ufacık bir yaratığa ben bile vız geliyorum!...

Şaşkına dönen yorgun ihtiyar artık gerçeği kavramağa başlamış. Fareden insana dönen kızının büyük hayaller peşinde koştuğunu ve onun ancak kendi dengi, aslı gibi bir yaratıkla evlenebileceğini anlamış. O sırada yanında dolaşmakta olan bir fareye seslenmiş:

— Hey, bana bak, fare!... Güzel bir kızım var; seninle evlenmek istiyor, onu alır mısın?

Fare, bıyıklarını oynatır:

— Buna imkân mı var? Görüyorsun ki yuvama ancak kendim sığabiliyorum. Fare ancak fareyle evlenir.

O zaman ihtiyar derviş, kızın aslına, tekrar fareliğe dönmesi için ellerini açıp dua etmeğe başlamış. Evdeki kız, hemen bir dişi fare durumuna gelmiş. Biraz sonra da eski babasının yanında belirmiş ve dağın dibindeki yuvadan içeri girerek erkek fareye sevimli bir eş olmuş.

Enver Naci GÖKŞEN

Doğan Kardeş YAYINLARI

Öğretici, meraklı kitaplar:

- **Eşyaların Hikâyesi** ..... 300 Kuruş
- **Işığın Hikâyesi** ..... 200 »
- **Saatin Hikâyesi** ..... 250 »
- **Dünyanın Çehresini Değiştiren 12 Adam** ..... 1000 »

★

Heyecanlı romanlar:

- **Yeşil Mühürlü Mektup** ... 200 »
- **Pembe Evin Kedisi** ..... 200 »
- **Jenifer Teyzenin Anahtarları** ..... 250 »
- **Kırmızı Saçlı Çocuk** ..... 500 »

★

Ciltli, hediyelik kitaplar:

- **Halime**
- **Hayvan Hikâyeleri**
- **Dünyanın Dört Bucağından Dostlar**
- **Allah Rahatlık Versin**
- **Wilhelm Tell**
- **Gökten Üç Elma Düştü**
- **Binbir Gece Masalları**
- **Tabiat Ana Anlatıyor**
- **Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi**
- **Bufalo Bill.**

Bez ciltli, iyi kâğıtlı, renkli kapaklı bu kitapların her biri onar liradır.
Ödemeli olarak (P. K. 1146 - İstanbul) adresine sipariş edebilirsiniz.

★

Yeni Çıkan Kitaplarımız:

- **Leylek Dede** ..... 400 Kuruş
- **Küçük Lord** ..... 400 »
- **Gri Şapkalı Adam** ..... 300 »
- **Yaşanmış Hikâyeler** ..... 300 »
- **Yazının Hikâyesi** ..... 300 »

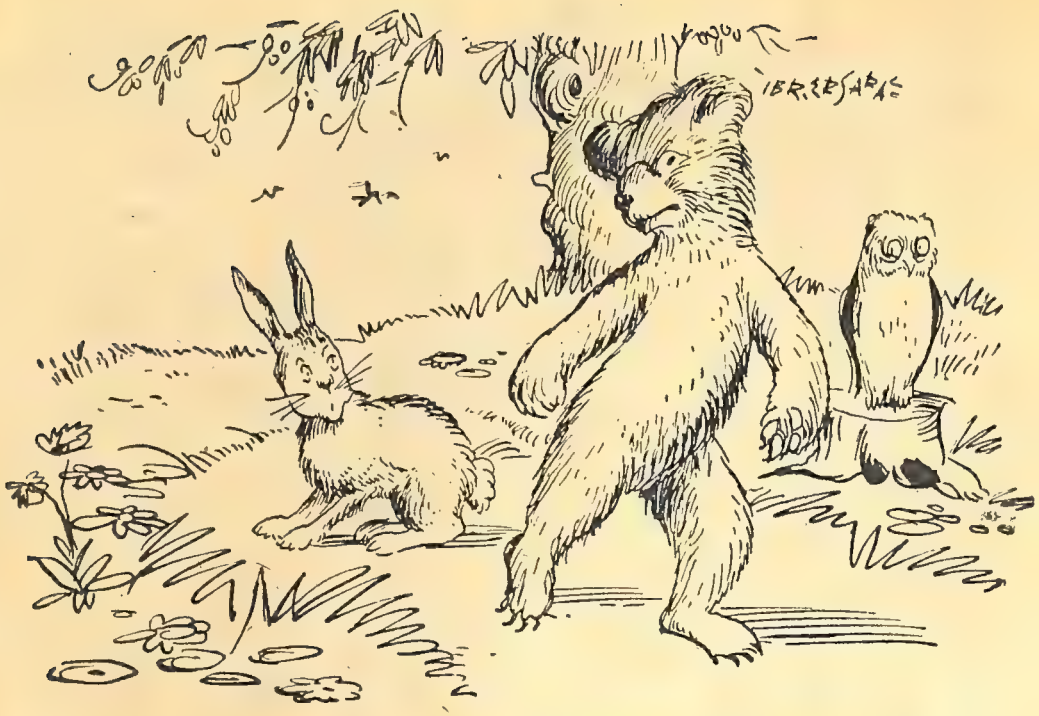

Kuzguna yavrusu, Koyuna kuzusu

MİNİK ayı ırmağın kıyısında oturmuş suya düşen gölgesine dalmış gitmişti. Minicik gözlerine, kocaman kulaklarına, fırın gibi ağzına, sipsivri burnuna hayran hayran bakıyordu. Paslanmış demir rengini andıran karmakarışık tüylerine de bir göz attıktan sonra derin derin içini çekti.

Minik ayının hali, o sırada civarda dolaşmakta olan ormanın akıl hocası Bilgiç Baykuş'un gözünden kaçmamıştı. Hemen ırmağın kenarındaki büyük ağaçlardan birine konarak seslendi:

«Hey yavru kocaoğlan, sudaki görüntüne bakıp da bu kadar dertlenme. Hepsi geçer yakında sen de tıpkı anan baban gibi olursun. Üzülme, üzülme. Sonra, anan da baban da civardaki ayıların en sevimlileri. Yakında onlara benziyeceğine göre iç çekmene hiçbir sebep yok.»

Minik ayı, baykuşa ters ters bakarak, «Ya öyle mi Bilgiç hocamız» diye söylendi. «Ben suda güzelliğimi seyrediyordum Çirkin olduğumu ilk defa senden duydum. Anam, babam güzelliğimi öve öve bitiremezler.»

Baykuş böbürlenen yavruyu gülümsiyerek şöyle bir süzdükten sonra:

«Anan bu haline mi yakışıklı diyor?» diye sordu.

Öteki,

«Elbette» dedi. «Ne sandın? Benim bu ormanın en güzel yaratığı olduğumu söylüyor».

Baykuş biraz düşündükten sonra,

«Bir işin var mı?» diye sordu. «Yani güzelliğini seyretmekten başka yapacak bir işin demek istiyorum.»

Minik ayı,

«Yoo,» dedi. «Bugün hiçbir işim yok Boşum»

«Güzel öyleyse gel seninle ormanda şöyle bir dolaşalım. Sana bir şey göstermek istiyorum da.»

Konduğu ağaçtan yere indi. Minik ayı da sudaki görüntüsüne bir defa daha hayran hayran baktıktan sonra baykuşun peşine düştü

Epeyce gittiler. Bir ara Akıl hocası birdenbire durdu ve ilerdeki çalılar arasından başını uzatan kurbağaya seslendi:

«Tünaydın, bayan kurbağa. Nasılsınız?

Bayan kurbağa keyifli keyifli,

«Teşekkür ederim. Çok iyiyim. Minik kurbağa da iyi. Her gün biraz daha serpilip güzelleşiyor. Bak amcası, ne şirin değil mi?»

Ana kurbağa çalıların arasından patlak gözlü, ağzı yüzünün yarısını kaplıyan minicik bir kurbağayı havaya kaldırdı.

Sonra kıvançla,

«Hiç bu kadar sevimli bir

yavru gördün mü?» dedi.

Akıl hocası,

«Ya, maşallah» dedi, «Pek de şeker.»

Minik ayı hayli şaşırmıştı.

Baykuş,

«Civarda şöyle bir gezintiye çıkmıştık. Şimdilik allahaısmarladık. Bay kurbağaya da selâmlar.» Bu sözleri bayan kurbağa duymamıştı bile. Yine yavrusunu seyretmeğe dalmıştı.

Minik ayıyla, Akıl Hocası bir süre daha yol aldılar. Bir ara baykuş yine durup başka bir dostuyla selâmlaştı:

«Merhaba, bayan Timsah, nasılsın bakalım?»

«Merhaba, sayın Bilgiç» diye cevap verdi timsah. «Kusura bakma seni daha önce göremedim. Bugün canım bir şeye çok sıkıldı da aklım darmadağınık... Şu nehrin alt yatağındaki Kara Timsah'ı tanır mısın?»

«Tabiî, bilmez olur muyum hiç. Benim bu ormanda tanımadığım hiç kimse yoktur.»

«İşte o, geçen gün bize misafirliğe gelmişti. Bir ara kızının benim 'Yeşil Göz'ümden daha güzel olduğunu söylemesin mi? Düşün bir kere, akıl alacak şey mi?»

Baykuş,

«Ya? Gerçekten bu saygısızlığa kalkıştı mı?» deyince minik ayı daha fazla dayanamadı atıldı:

«Bütün timsahlar birbirlerine benzemez mi?»

Bayan Timsah kızgın kızgın,

«Hiç öyle şey olur mu?» dedi. «Onun kızı çirkin timsahlardan, benimki ise civardaki yaratıkların en güzeli. Doğrusu, bazı timsahlar hiç haddini bilmiyor.»

Akıl Hocası,

«Haklısın» dedi, «Yeşil Göz gerçekten de çok sevimli.» Haydi hoşça kal.»

Daha onlar oradan ayrılmadan, bayan Timsah yavrusunun tüylerini parlatmaya koyulmuştu bile.

Biraz daha yürüdükten sonra bayan Tavşan'a rasladılar.

Baykuş onu da selâmladı:

«Tünaydın, bayan Tavşan, çoluk çocuk nasıl?»

Bayan Tavşan,

«Çok iyiler» dedi. «Günden güne güzelleşiyorlar. Afacanlar yeryüzünün en sevimli yaratıkları doğrusu. Baykuş kardeş, lâf aramızda, yavrularımı çekemiyenler, onları kıskananlar da var. Bayan Sincabı tanırsın değil mi? Yavrularım için ne dese beğenirsin? Güya kulakları çok uzunmuş! Bu kıskançlık değil de ne? Uzun kulakların güzeliğin belli başlı şartlarından biri olduğunu bilmiyen var mı?»

Baykuş gülümsiyerek,

«Allahaısmarladık, bayan Tavşan» dedi. «Biz artık gitsek iyi olacak.»

İkisi birlikte tekrar ırmağın yolunu tuttular. Suyun başına vardıklarında baykuş yine o ulu ağacın dalına kondu. Minik ayı da eski yerini aldı.

Baykuş gözlerini suya diken ayıya şöyle seslendi.

«Söyle bakalım, Kocaoğlan dostum, şu ufak gezimizden gereken dersi aldın mı? Gördün ya her ana kendi yavrusunu dünya güzeli sanıyor. Bayan Kurbağa, bayan Tavşan ve nihayet senin anan, bayan Ayı bunun en güzel örnekleri. Şimdi sana vermek istediğim dersi iyice anladın mı?»

Minik ayı bir süre düşünceli önüne baktı:

«Demek» eddi, «Beni bunun için ormanda dolaştırdın. Sen çok yamansın doğrusu, yaşlı dostum. İlkin sözlerine çok kızmıştım ama şimdi yanıldığımı iyice anladım.»

DOKTOR AMCA

(Baştarafı Sh. 33 de)

— Var doktor amca, yalnız 6/A da iki kişinin sarılıktan yattığını biliyorum.

— Anlaşıldı hastalığı arkadaşlarından, yahut sinema, otobüsten aldın.

— Peki şimdi ne yapacağız?

— Evvelâ yatakta istirahat edecek, yağlı, yumurtalı yemiyecek, bol A B.1, B6, B12, C, E, K, vitaminleri, karaciğer hulâsaları içecek; şekerli maddelere bol bol iltifat edecek ve yazdığım şu anti biyotikleri birkaç gün tatbik edeceksiniz. İdrarınızda, kanınızda kırmızı rengi veren safra boyaları düzelinceye kadar işe, okula gitmiyecek, bir buçuk ay daha perhizinize devam edeceksiniz.

Mustafa söz dinledi, üç hafta evinde kaldı, iştahı düzeldi. Kanlandı, canlandı, okuluna gitti ve anneannesi de kestirme ile sarılığın düzelemiyeceğini anlamış oldu.

Dr. Kâmran ŞENEL

Sürtünmeden Meydana Gelen Elektrikle Eğlenceli Oyunlar

ARKADAŞINIZIN BURNUNDA KIVILCIM

Sürtünmeyle meydana gelen elektriklenmeden faydalanarak herkesi hayretlere düşürecek eğlenceli oyunlar yaratabilirsiniz.

Meselâ her zaman halı üstünde yürüdüğünüz halde şöyle bir şey belki de hiç dikkatinizi çekmemiştir. Soğuk ve kuru bir havada kalınca bir halı üzerinde yürüdükten sonra elinizi karşınızdakinin burnuna dokundurursanız parmağınızın ucundan arkadaşınızın burnuna doğru bir kıvılcım atladığını görürsünüz. Yok yok şaşırmayın. Bu, sürtünmeyle meydana gelen elektriğin küçük çapta bir örneğidir.

★

HAVADA DURAN İP

Hint fakirlerinin upuzun ipleri havada dimdik tutma hünerlerini duymuşsunuzdur herhalde. Şimdi sürtmeyle meydana gelen elektriğe dayanarak onların bu hilesinin ufak çaptaki benzerini siz de yapabilirsiniz.

Başınızı plâstik bir tarakla taradığınızda hem tarak hem de saçlarınız elektriklenir.

Bir elinize kısa bir ip parçası alın. Saçlarınızı sıkıca taradıktan sonra tarağı da bunun üstünde tutun. İpin havaya kalkıp dimdik durduğunu göreceksiniz. Eğer tarağı ufak daireler çizecek şekilde oynatacak olursanız ip garip bir şekilde kıvrılıp bükülerek bu hareketlere uymağa çalışacaktır.

★

DUVARA YAPIŞAN KART

Şimdi yine eşit derecede ilgi uyandıracak başka bir oyun. Elinize bir karton parçası alın, ayaklarınızı sürüye sürüye halının üstünde ağır ağır yürüyün. Böylece vücudunuz ve elinizdeki karton parçası elektrikle yüklenecektir. Sonra kartonu duvarın üstüne koyun. Elinizi çektiğiniz zaman bile kâğıdın yere düşmediğini göreceksiniz.

Kâğıt Soytarılar

Şimdi de (Elektrik denilen sihirli kuvvete dayanarak) her görenin pek çok hoşuna gidecek olan ve kolayca yapabileceğiniz bir oyuncak hazırlıyalım. Bunun için gerekenler, bir tabaka cam, kalınca iki kitap, bir mendil ve derginizde gördüğünüz büyüklükte kâğıttan sekiz minik soytarı.

Derginizdeki resimden model olarak yararlanabilirsiniz. Bir tabaka kâğıdı, ilkin ortasından, sonra boyuna sonra onu da ortasından üç defa katlayın. Şimdi resmi bunun bir yüzüne çizerek kesip

çıkarın. Böylece sekiz minik soytarı elde etmiş oldunuz.

Kitapları aralarında 15-20 cm. uzaklık kalacak şekilde masaya yerleştirip camı da bunların üstüne oturtun... Mendille camın üstünü sıkı sıkı silin. Gözlerinize inanamıyorsunuz değil mi? O minik soytarılar acaba niçin öyle akla gelmedik cambazlıklara giriştiler?

Size hayli karmaşık bu olay fizik kurallarına dayanılarak kolayca açıklanabilir.

Camı mendille silerken onu elektrikle yüklemiş oldunuz. Böylece minik soytarıları yukarıya çeken bir kuvvet doğdu. Fakat cama değer değmez bunlar da elektriklendi. Hep bildiğiniz gibi fizikte şöyle bir temel kural vardır: Aynı cinsten elektriklenmiş cisimler birbirlerini iterler. Bu yüzden de bizim soytarılar hızla yere düşerler. Masaya değince de camdan aldıkları elektriği kaybederler.

Sonra aynı şey yeni baştan tekrarlanır.

Eğer soytarıların oyunları çok hoşunuza gittiyse onları büyükçe bir kutunun içine yerleştirip camı da kutunun ağzına yapışkan bir şeritle tutturursunuz, yıllarca kullanabileceğiniz eğlenceli bir oyuncak elde ederseniz.

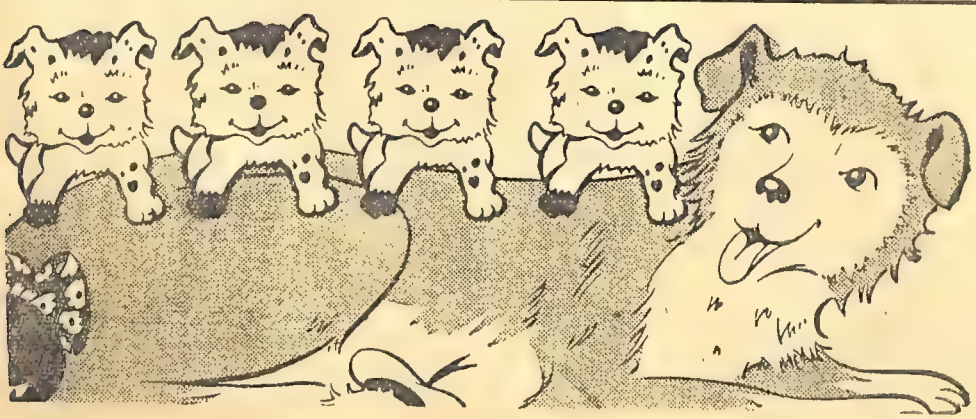

Bu dört minik köpekten biri kardeşlerinden farklı. Bu farkı annesinden başka kimse bilmiyor. Bakalım siz bulabilecek misiniz?

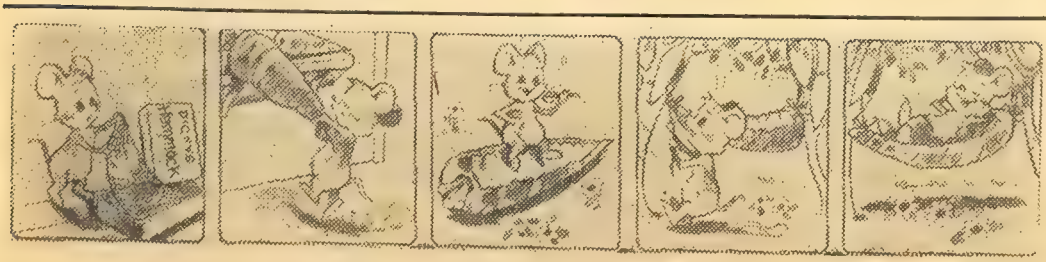

Kelime Dağarcığınız Zengin mi?

Kısa bir süre içinde herhangi bir harfle kaç kuş, çiçek, meyva, sebze şehir v.s. adı sayabiliyorsunuz?

Bu oyunu oynamak için gerekenler, bir cam çivisi, bir çengelli iğne bir de etrafına alfabenin bütün harfleri yazılarak, «Kuş», «Şehir», «Çiçek, «meyva ve sebze» v.s. gibi bölümlere ayrılmış bir karton yuvarlak.

Çizdiğiniz dairenin ortasına çam çivisini tutturun. Çengelli iğneyi de bunun üstüne geçirin.

Oyuna katılanlardan biri çengelli iğneye bir fiske vursun. Hangi bölüme düştüğüne dikkat etsin. Sonra tekrar vursun bu defa iğne hangi harfi gösterdiğine dikkat etsin. Diyelim ki, birinci fiske kuş bölümüne düştü, ikinci de «K» harfini gösterdi. Oyuncu hemen «K» ile başlıyan bir kuş adı bulabilmelidir. Eğer hatırlıyamazsa bir fena puan alır.

Bunlar üçü bulunca oyuncu oyundan atılır.

Bunu biraz oynadıktan sonra aklınıza gelen çeşitli şeyler için tekerleğinizde yeni bölümler ekliyerek oyunu zenginleştirebilirsiniz.

BAYRAM KARTLARIMIZI KENDİMİZ YAPALIM

Gerekli malzeme: Renkli karton, kullanılmış eski bir diş fırçası, renk renk sulu boya veya afiş boyası, boyutları 15-20 cm. kadar olan sık tel parçası (bu işte eski bir elek telini de kullanabilirsiniz). Bunlardan başka makas, toplu iğne, birkaç çeşit yaprak veya kartondan kesilmiş çeşitli resimleri de elinizin altında bulundurmanız gerekir.

Elinizdeki renkli kartondan istediğiniz genişlik ve uzunlukta bir parça kesin. Kat yeri sol tarafta kalacak şekilde ortasından katlayın. Sonra kartonun üstüne bir yaprak veya bir yerden kesip çıkardığınız bir resmi yerleştirip

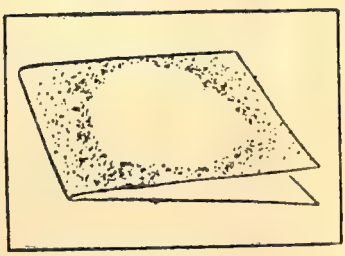

toplu iğnelerle tutturun. Fırçayı boyaya batırdıktan sonra tel parçasını kartonun birkaç cm. yukarısında tutarak fırçayı tel üstünde ileri geri gezdirin. Boyanın kâğıdın her tarafına eşit olarak dağılabilmesi için teli ne kadar yükseklikte tutmanız, fırçayı nasıl sürmeniz gerektiğini bulabilmek için ilkin birkaç deneme yapıp elinizi alıştırın.

MERAKLI BİLGİLER

Derleyen : Adli MORAN

YARIM yüzyıldan beri birçok doğa bilgini kelebeklerin koku alma organlarının nerede bulunduğunu araştırıyorlardı Bunu en sonunda dört buçuk yaşında bir bacaksız buldu, çünkü çocuk peşin yargılara, hele doğa bilgisi diye bir şeye sahip değildi. Paris'teki Doğa Tarihi Müzesinde profesör olan Paul Portier o sırada vaktini Paris dışında geçiriyor ve kırlarda bol bol kelebek avlıyordu. Profesörün torunları da zooloji bilgininin peşini bırakmıyorlardı tabii...

Sonra büyükbabayla çocuklar hepsi birden kurbanlardan birini çeşitli kokularla tekrar canlandırmaya çalışıyorlardı. Kelebeğin koku alma organları antenlerinde miydi acaba? Profesör Portier kelebeğin antenlerini kesmiş ama kelebek uyanmamıştı. Yoksa ayaklarında mıydı? Profesör ayaklarını kesmiş ama kelebek gene canlanmamıştı. O zaman dört buçuk yaşındaki torunu Olivier: «Şunun kafasını kessene büyükbaba» dedi. Kendi alanındaki bilginin en yüksek noktasına ulaşmış olan profesör Portier bu öğüte omuz silkti. Bunun boş bir şey olduğunu biliyordu. Kelebeğin kafasının kesilmesi bir işe yaramıyacaktı. Portier koku alma organlarının kafada olduğundan emindi. Eh kafası kesilince refleks hareketlerine komuta eden sinir dolaşımı da kesilmiş olacaktı.

Ama profesör Portier'nin torunu ısrar ediyordu: «Nolursun büyükbaba, keselim kafasını, bu da benim denemem olsun...» diyordu. En sonunda büyükbaba razı oldu ve ameliyatı bizzat küçük Olivier yaptı. Başını kestikten sonra küçük çocuk kelebeğin gövdesini kuvvetli bir kokuya gösterdi. Doğa bilgininin şaşkın bakışları önünde kelebek canlanmağa başlamıştı. Ve o günden itibaren kelebeklerin koku alma organlarının garip bir şekilde karınlarında bulunduğu anlaşılmış oldu. Kelebeğin kafa kısmının bu bakımdan hiçbir rolü yoktu. Bu gelişigüzel buluş sayesinde profesör Portier İlimler Akademisine güzel bir bildiri yapmak fırsatını kazanmış oldu.

KSA BİLGİLER

- ☐ Fransadaki Versailles sarayında 2.000 oda ve salon vardır.
- ☐ Bazı balıklar süratle renk değiştirirler.
- ☐ Güney Amerikanın eski yerlileri bugünkü basketbolden pek farkı olmıyan bir oyun oynarlardı. Oyun alanının her iki tarafındaki yüksek duvarlara çakılmış taştan halkalar vardı. Oyunun amacı kauçuktan yapılmış bir topu halkalardan geçirmekten ibaretti.

KİM BİLİYOR ?

1 — Sifon nedir ?
2 — Ulubatlı Hasan kimdir ?
3 — Vazelin nereden elde edilir ?
4 — Zambezi nehri nerededir ? Hangi denize dökülür ?
5 — Atmosfer denilen bir ölçü birimi var mıdır?

Seylan'daki Ağaç Yetiştirme Seferberliğine Okul Çocuklarının Yardımı :

Seylân adasındaki ağaç yetiştirme kampanyasına çocuklar, okullarının bitişiğindeki fidanlıklarda ağaç yetiştirerek katılmaktadırlar. Bu kampanyayı idare eden komitenin bildirdiğine göre, bu yılın ilk altı ayında 630.000 meyva ve kereste ağaç dikilmiştir. Bu ağaçların yarısından fazlasını okul çocuklarının baktığı fidanlıklardaki ağaçlar meydana getirmektedir.

(Unesco'dan)

- ☐ Asyada dokuz yüzden fazla dil konuşulur.
- ☐ Kızılderililer elbiselerine ve başlarına birçok kuş tüyü takarlar çünkü onların gözünde kuş cesaret sembolüdür.
- ☐ Ünlü seyyah Cook ilk defa kanguru gördüğü zaman yerlilerden birine bu hayvanın adını sormuş. Yerli : «KAN - GA - RU» diye cevap vermiş. Bunun anlamı «bilmiyorum» demektir. Cook, demek hayvanın adı bu demiş ve ondan hep «kanguru» diye bahsetmiştir.
- ☐ Babil kıralı Nabukodonozor ahırlarının duvarlarına tuğlalarla at figürleri yaptırmış. 2600 yıl sonra, yani bugün bu duvarlar olduğu gibi durmaktadır.
- ☐ Baltabalığı o kadar incedir ki bakınca kılçıkları görülür.
- ☐ Kore'de matem rengi beyazdır, ailede birisi ölürse üç yıl matem tutulur.

MERAKLI BİLGİLER

(Baştarafı Sh. 49 da)

- Dünyanın en büyük şelâleleri İngiliz Güyanındadır. Sular aşağı yukarı 275 metre yükseklikten dökülür.
- Christophe Colomb ve arkadaşları Amerikadan dönüşlerinde o zamanlar Avrupalılar tarafından bilinmeyen dört yüze yakın yiyecek maddesi getirmişlerdi.
- Yalnız Avusturalyada bulunan bir cins kertenkele istediği zaman dört ayağı üzerinde, istediği zaman da art ayakları üzerinde yürüyebilir
- Bazı aysbergler iki yüz yıl erimeden kalabilirler.
- Eski M.sırlılar ham petrolü arabalarının tekerleklerini yağlamak için kullanırlardı.
- Tasmanya kaplanı dünyanın en yırtıcı hayvanlarından biridir. Adına rağmen bu hayvan kaplan değil kurttur.

İNSAN VÜCUDUNA DAİR

Normal bir insanın vücudunda sayısız harikalar vardır. Bilindiği gibi 243 kemikten meydana gelen insan iskeletinin çeşitli yerleri de 150 den fazla mafsal ile bağıntılıdır. Bu gene bir şey değil. Organların yapısiyle ilgili rakamlar daha da şaşırtıcıdır... Örneğin bir santimetre kare barsak mukozasında çok çok küçük 3000 - 4000 tane tüye benzer şeyler vardır, bunlar da ayrıca 3000 hücreyle kaplıdır ve bu hücrelerin her birinde yüzlerce hava deliği bulunur. Tüye benzeyen bu şeylerin 4 milyonla 8 milyon arasında oynadığını bilginler tesbit etmişlerdir. Bunlar bir milyar hava deliği vasıtasiyle kandaki besleyici maddeleri pompalarlar.

Bütün insan vücudunun derisinin yüzölçümü aşağı yukarı 2 metre karedir. Ciğerlerin yüzölçümü ise 150 metre karedir ki vücudun yüzölçümünün yetmiş beş mislidir. Bu ciğerler de arı kovanının gözlerine benzeyen 350 milyon gözden meydana gelmiştir: İnsanın her gün ihtiyacı olduğu 560-700 litre oksijen için bunlar tam gelmektedir.

★

TAVŞAN TOP KUYRUK

(Baştarafı Sh. 36 da)

Topkuyruğun hayvanat bahçesine, kardşelerinin yanına götürmenin onu çok memnun eedceğini söyledi. Çocuklar buna üzüldüler ama öğretmenin dediğini yeirne getirmek zorundaydılar.

Ahmet'el Mehmet Topkuyruğu hayvanat bahçesine götürme işinde öğretmene yardım ettiler.

Hayvan diğer tavşan kardeşlerini görünce çok sevindi ama sınıftaki dostlarını da hiçbir zaman unutmadı. Çocuklar ne zaman hayvanat bahçesine gitseler, hemen tel örgüden burnunu dışarı çıkarıp ve çocukların kendisini okşamalarını bekliyordu.

Yıl sonunda çocuklar karnelerini alınca kenidlerinin bir bir benzerini de hayvanat bahçesindeki dostlarına götürdüler.

Karnede Topkuyruk tavşanın birinci sınıfı pek iyi derece ile geçirdiği yazılıydı.

Hayvanat bahçesindeki bakıcı amca karneyi camlatıp Topkuyruğun kafesinin içine astı. Eğer bir gün yolunuz oarya düşerse bu sevimli tavşanın karnesini siz de görebilirsiinz.

★

TİPİDEKİ ÇINGIRAK SESİ

(Baştarafı Sh. 16 da)

Büyükbaba torununun saçlarını okşıyarak dedi ki :

«Bugün bir tipi olacağı aklımdan bile geçmemişti ama yıllar bana her zaman tedbirli olmanın gerekliğini iyice öğretti... Umarım ki bu size de iyi bir ders oldu.

Ahmet, «Haklısın, büyükbabacığım» diyordu. «İyi ki biz de tekrar yerine koymayı ihmal etmedik. Tam kaybolduğumuzu sandığım anda çıngırak imdadımıza yetişti.»

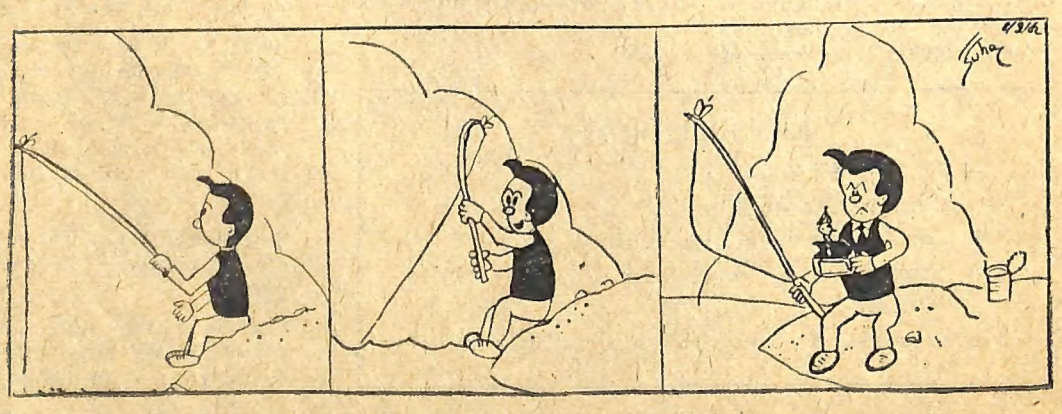

Peynirli Çörek Yapıyoruz

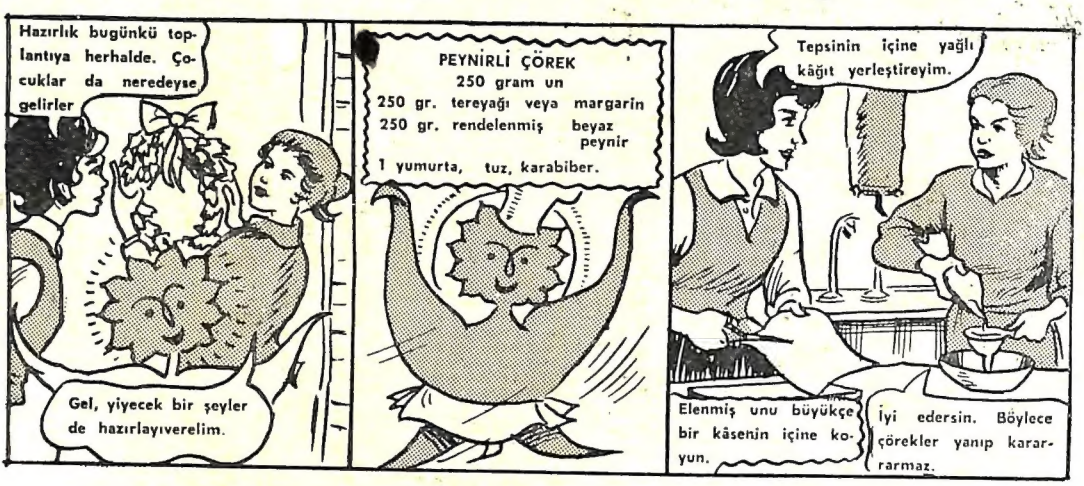

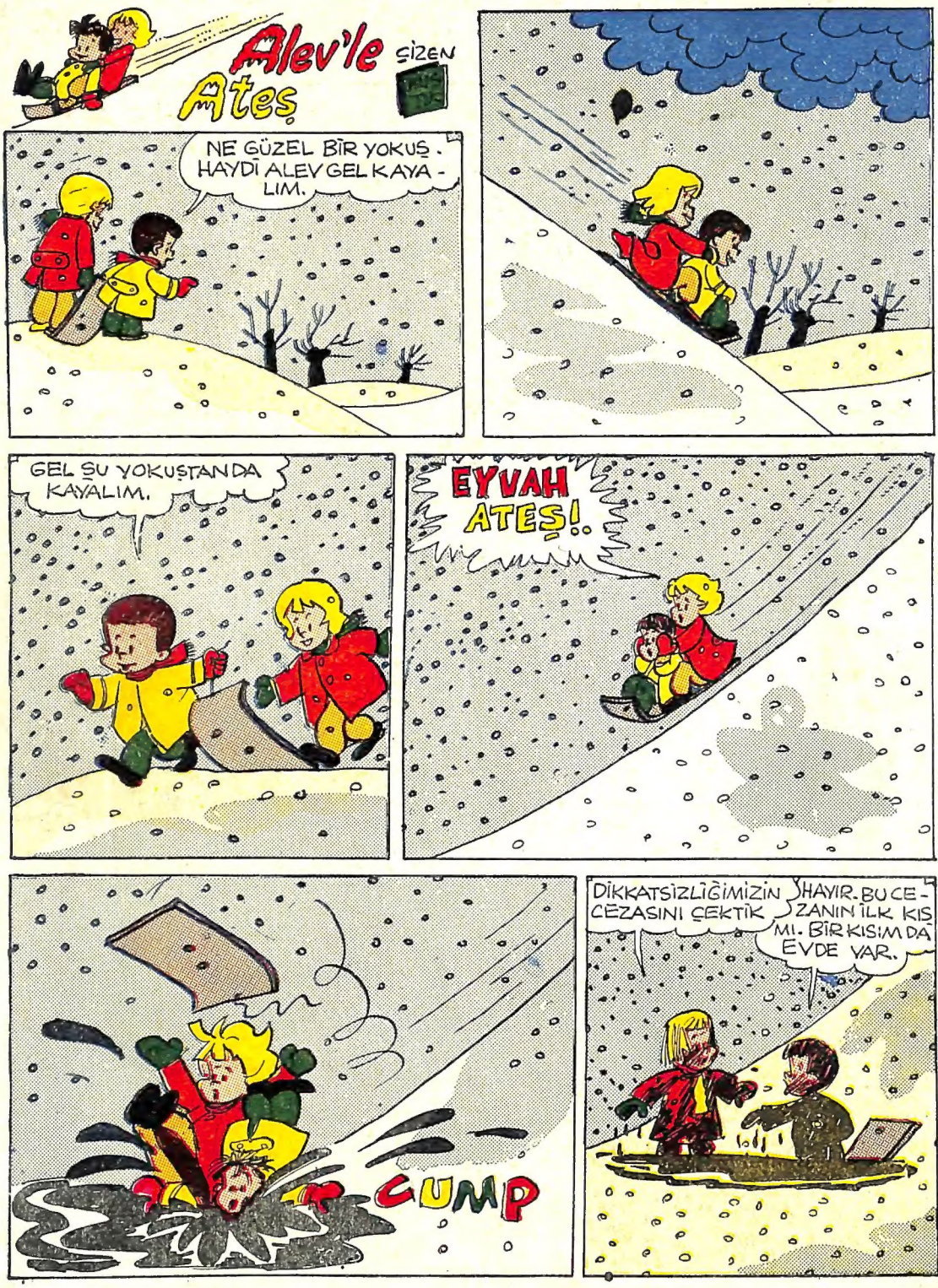

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.